

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2026/1

THE SOCIAL STUDY

RESULTATEN VAN DE VO-MODULE VAN 'THE SOCIAL STUDY': ZELFRAPPORTERING OVER BEPERKINGEN EN HANDICAP

BERT MORRENS & DRIES VERLET

STATISTIEK
VLAANDEREN

INHOUD

SAMENVATTING	3
INLEIDING	5
1 METHODE: THE SOCIAL STUDY ALS DATAVERZAMELINGSINSTRUMENT	7
1.1 Over het panel	7
1.2 Vragenlijst	8
1.3 Respons en weging	10
1.4 Opbouw basisrapportering	14
2 ENKELVOUDIGE INDICATOR VOOR BEPERKING OF HANDICAP	17
2.1 Zelfdefinitie handicap	17
2.2 Hinder door handicap of beperking	17
2.3 Erkenning door VAPH en FOD Sociale Zekerheid	20
3 SAMENGESTELDE INDICATOR VOOR BEPERKING OF HANDICAP	23
3.1 Situering	23
3.2 Moeite met bepaalde activiteiten: het functioneren	24
3.3 Het ervaren van negatieve gevoelens	35
3.4 Samengestelde indicator voor het ervaren van een beperking (WG-SS Enhanced)	42
3.4.1 Constructie van de indicator	42
3.4.2 Prevalentie van de indicator	42
4 DE INDICATOREN VAN BEPERKING IN MEER DETAIL	45
4.1 Vergelijking samengestelde en enkelvoudige indicator	45
4.2 Deconstructie van de samengestelde indicator voor beperking	49
4.3 Alternatieve berekening van de samengestelde indicator voor beperking	50
5 MANTELZORG	55
6 KENNIS VAN HET VAPH	59
CONCLUSIE	63
LITERATUURLIJST	65

RESULTATEN VAN DE VO-MODULE VAN 'THE SOCIAL STUDY': ZELFRAPPORTERING OVER BEPERKINGEN EN HANDICAP

BERT MORRENS & DRIES VERLET

SAMENVATTING

Dit rapport brengt de omvang en kenmerken van beperkingen en handicap in Vlaanderen in kaart. De resultaten zijn gebaseerd op data van 1.798 Vlamingen vanaf 16 jaar die deelnemen aan het wetenschappelijk panel The Social Study (TSS). Om een representatief en vergelijkbaar beeld te schetsen, werden 2 meetinstrumenten gebruikt: enerzijds de meer traditionele, eenvoudige maat voor beperking (gebaseerd op zelfgerapporteerde hinder), en anderzijds een brede, samengestelde maat, conform de internationale standaard van de Washington Group on Disability Statistics, die zowel functionele als emotionele moeilijkheden omvat.

Ongeveer 16% van de bevolking geeft aan hinder te ervaren door een handicap of beperking. Het merendeel van deze hinder wordt als enige mate van hinder beschouwd (13%), terwijl slechts 3% ernstige hinder rapporteert. De meerderheid van deze groep is niet officieel erkend als persoon met een handicap. Slechts 1 op de 4 heeft een erkenning van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

(VAPH), 1 op de 3 heeft een federale erkenning (FOD Sociale Zekerheid).

De samengestelde maat voor beperking, die functionele moeilijkheden en negatieve gevoelens combineert, classificeert 17% van de bevolking als een persoon met een beperking. De totale groep die volgens minstens 1 indicator een beperking ervaart, ligt daarmee in de lijn van internationale studies.

De ervaren hinder door handicap en het voorkomen van functionele moeilijkheden is niet gelijkmatig verdeeld. Er is een duidelijke sociaal-economische gradiënt. Over de hele lijn geldt: hoe lager het opleidingsniveau en het subjectief inkomen, hoe vaker en in grotere mate men hinder ervaart door een beperking.

In de functionele domeinen rapporteren respondenten het vaakst moeilijkheden met herinneren en concentreren, gevolgd door problemen met zien. Opvallend is de hoge prevalentie van negatieve gevoelens: bijna de helft (42%) van de respondenten voelt zich wekelijks of vaker bezorgd, nerveus of angstig.

16% ervaart wekelijks of vaker neerslachtigheid. In tegenstelling tot functionele moeilijkheden – die toenemen met de leeftijd – geldt voor deze emotionele moeilijkheden het omgekeerde: hoe jonger, hoe vaker men negatieve gevoelens ervaart.

Wanneer de 2 indicatoren (eenvoudige maat op basis van zelfgerapporteerde hinder versus de samengestelde maat) worden vergeleken, overlappen ze slechts gedeeltelijk. De helft van de personen die zelf aangeven hinder te ervaren, valt niet in de categorie van beperking volgens de samengestelde maat. Dit betreft voornamelijk oudere personen die hinder in mindere mate ervaren. De samengestelde WG-SS-maat omvat daarentegen vaker jongere mensen, die mede door het frequent en sterk ervaren van negatieve gevoelens in de groep van personen met een beperking worden gerekend.

1 op de 5 (20%) respondenten is een mantelzorger die zorg en ondersteuning verleent aan een persoon met een handicap of beperking in het netwerk. Dit percentage stijgt met de leeftijd.

INLEIDING

In juli 2020 maakte de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) bekend dat de Vlaamse universiteiten de handen in elkaar zouden slaan om in 2021 een grootschalig online probability panel te starten. Het opzet was de uitbouw van een panel van respondenten dat voldoende representatief is voor de verschillende lagen van de bevolking en dat wetenschappers toelaat in te spelen op actuele gebeurtenissen.

Nog in juli 2020 publiceerden de 2 opgerichte Vlaamse relancecomités naar aanleiding van de Covid-19-crisis hun aanbevelingen met onder meer de vraag naar een methode om snel en flexibel te capteren wat er leeft onder de bevolking.

In antwoord op de aanbevelingen van de relancecomités en omwille van efficiëntieredenen koos de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) er van meet af voor om in te zetten op een samenwerking met het VLIR-initiatief en daarbij ook de partners uit het netwerk Statistiek Vlaanderen te betrekken.

Na de nodige afstemmingsronden tussen de verschillende betrokken partijen werden eind december 2022 de concrete afspraken tussen de Vlaamse overheid en de VLIR in een samenwerkingsovereenkomst geformaliseerd.

De ingebrachte middelen door de VSA in het project hebben enerzijds gezorgd voor een substantiële verhoging van het aantal panelleden in het Vlaamse Gewest (1.000 personen bovenop de geplande 2.000 personen) en anderzijds voor de mogelijkheid voor het netwerk Statistiek Vlaanderen om de inhoud van 1 vragenmodule per jaar autonoom te bepalen. De VSA is ook betrokken in de governancestructuur en de methodologische uitwerking van het panel.

Dit rapport is het eerste in een reeks van rapporten waarin de algemene resultaten van de vragenmodules aangeleverd door Statistiek Vlaanderen worden voorgesteld. In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van de vragen over de omvang en kenmerken van mensen met beperkingen en handicap in Vlaanderen.

12 maanden na het verzamelen van de gegevens met behulp van het online probability panel (verder aangeduid als The Social Study-panel / TSS-panel) worden de gegevens gepubliceerd in het SODHA-archief (<https://www.sodha.be/dataverse/sodha>). Zo worden de data beschikbaar gesteld voor andere onderzoekers na het afsluiten van een overeenkomst voor gegevensgebruik en uitsluitend voor wetenschappelijke doeleinden.

1.

METHODE: THE SOCIAL STUDY ALS DATA-VERZAMELINGSinstrument

Met The Social Study (TSS, <https://thesocialstudy.be/nl/home-nederlands/>) beschikt België over een wetenschappelijk panel dat toelaat om het leven en de publieke opinie in België in kaart te brengen.

De dataverzamelinfsrastructuur is opgezet door alle Belgische universiteiten en biedt de wetenschappelijke gemeenschap en het beleid een waardevolle bron voor het verzamelen van gegevens en het verwerven van inzichten in onze samenleving. Naast de universiteiten, zijn ook Statbel en Statistiek Vlaanderen partner in dat project. The Social Study wordt gefinancierd door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) en Le Fonds de la Recherche Scientifique (F.R.S.-FNRS). Verder is er ook een jaarlijkse financiële bijdrage vanuit de Vlaamse Statistische Autoriteit ten behoeve van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de Vlaamse overheid.

Het netwerk Statistiek Vlaanderen heeft ook inhoudelijk een stem in het wetenschappelijk comité en de verschillende werkgroepen die vormgeven aan The Social Study en heeft stemrecht in de algemene vergadering. Daarnaast beschikt het netwerk Statistiek Vlaanderen over de mogelijkheid om jaarlijks vorm en inhoud te geven aan een vragenlijst op maat van de noden van de Vlaamse overheid in zijn geheel en Statistiek Vlaanderen meer specifiek.

Een uitgebreide onderbouwing van de methodologische aanpak van The Social Study is te vinden in het rapport van Van Pottelberge e.a. (2025). Hieronder wordt de methode van dit onderzoek kort toegelicht door achtereenvolgens stil te staan bij het panel, de vragenlijst, de respons, de weging en ten slotte de opbouw van de basisrapportering.

1.1 OVER HET PANEL

Het TSS-panel bestaat uit een representatieve groep van ruim 5.000 willekeurig geselecteerde burgers in België van 16 jaar en ouder, waarvan 3.000 uit Vlaanderen en 2.000 uit Franstalig België (<https://thesocialstudy.be/nl/home-nederlands/>).

Het panel moet representatief zijn voor iedereen die in België woont, in een particulier huishouden woont (dus niet in een collectief huishouden) en 16 jaar of ouder is (zonder bovengrens qua leeftijd). Het Rijksregister dient als basis voor het steekproefkader.

De deelnemers werden geselecteerd via een gestratificeerde tweetrapsclustersteekproef. Dat betekent dat eerst (deel)gemeenten of

districten (de zogeheten NIS6-indeling van Statbel) worden gekozen als primaire eenheden. In een tweede trap worden inwoners binnen die gebieden geselecteerd. Zo kan het veldwerk efficiënt georganiseerd worden terwijl ook de nauwkeurigheid bewaakt wordt. De steekproef werd in verschillende fases uitgebouwd. Op grond van de financiering door het netwerk Statistiek Vlaanderen werd de groep Nederlandstalige panelleden met 1.000 eenheden uitgebreid.

Naast de steekproef is ook de manier van rekruteren cruciaal. Het panel dient de diversiteit binnen de samenleving te weerspiegelen. Daarom werden verschillende methoden ingezet om mensen te rekruteren. In eerste instantie werden mensen uitgenodigd om online deel te nemen (push-to-web). In een daaropvolgende fase werd gebruik gemaakt van gerichte persoonlijke contactname om mensen die moeilijker te bereiken zijn alsnog aan boord te krijgen. Deze strategie laat toe de respons hoog te houden en zorgt ervoor dat er geen groepen systematisch worden ondervertegenwoordigd. Het is belangrijk om mee te geven dat enkel personen uit private huishoudens worden bevestigd in het panel. Dat is voor deze bevestiging erg belangrijk. Mensen die gedomicilieerd zijn in een collectief huishouden, zoals collectieve voorzieningen voor mensen met een beperking van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), komen per definitie niet in aanmerking voor dit onderzoek. De resultaten geven dus enkel een beeld van de globale populatie die woont in particuliere huishoudens.

1.2 VRAGENLIJST

Na het rekruteren en het invullen van de rekruteringsvragenlijst, krijgen alle kandidaten voor het panel ook de kernvragenlijst voorgeschied. Op die manier wordt basisinformatie verzameld over de economische situatie, werkgelegenheid, sociale attitudes, gezondheid en persoonlijkheidskenmerken van de panelleden. Deze kernvragenlijst is hier te consulteren. De kernvragenlijst is bedoeld om deze gegevens beschikbaar te maken voor de wetenschappelijke gemeenschap, zodat er zo min mogelijk behoefte is om basisvragen te herhalen. De data voor de kern- en rekruteringsvragenlijst van TSS zijn beschikbaar via het SODHA-archief (<https://www.sodha.be/dataverse/tss>).

Naast die rekruterings- en kernvragenlijst zijn er ook de thematische inhoudelijke bevestigingen die worden vormgegeven door de academische wereld én door het netwerk Statistiek Vlaanderen. Zo biedt TSS uitzonderlijke mogelijkheden voor longitudinaal en experimenteel onderzoek. De Vlaamse overheid beschikt bij monde van het netwerk Statistiek Vlaanderen over de mogelijkheid om jaarlijks een vragenlijst aan te reiken voor The Social Study. Op die manier kan het netwerk Statistiek Vlaanderen inspelen op beleidsnoden.

Net zoals alle andere vragenlijsten voor het panel, is er een beoordelingsprocedure voorzien voor de vragenlijst vanuit het netwerk

Statistiek Vlaanderen. Zo dient het voorstel te voldoen aan de vereisten die zijn opgenomen in de stijlguides. Deze gids is [hier](#) te raadplegen. Hierbij streeft de TSS naar het handhaven van een uniforme opmaak voor zowel online als offline (op papier) vragenlijsten, in overeenstemming met de methodologische normen voor enquêtes. Deze gids waarborgt uniformiteit en verhoogt de kwaliteit van de inzendingen, wat leidt tot een gestroomlijnd en efficiënt beoordelingsproces. Aanvullende documenten die interessant kunnen zijn, zijn de [vertaalinrichtlijnen](#) en [pretest procedure](#).

Na een consultatie van het netwerk Statistiek Vlaanderen, is het de werkgroep bevestigd binnen het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) die zich buigt over de voorstellen vanuit het netwerk om te komen tot een gezamenlijke vragenlijst. De VO-vragenmodule wordt besproken in de Vlaamse kamer van het wetenschappelijk comité. Deze Vlaamse kamer staat mee in voor de methodologische feedback op de formulering van de vragen van de jaarlijkse VO-vragenmodule en beoordeelt de geschiktheid van de module voor opname in The Social Study.

Een eerste VO-vragenmodule werd gelanceerd in december 2024 met vragen die inzicht willen geven in de omvang en kenmerken van de brede groep van personen met beperkingen of een handicap in Vlaanderen.

In een maatschappij waar inclusie en gelijke kansen voor iedereen steeds meer centraal staan, groeit ook de behoefte aan accurate en representatieve data over personen met een handicap. In Vlaanderen is waardevolle informatie beschikbaar, bijvoorbeeld via de ruim 105.000 personen in 2024 die ondersteuning ontvangen van het VAPH. Deze specifieke groep wordt regelmatig bevraagd over hun zorgzwaarte, levenskwaliteit en ondersteuningsbehoeften. Deze cijfers belichten evenwel slechts een deel van de ruimere doelgroep van personen met een beperking of handicap. Een segment van de ruimere doelgroep zal bijvoorbeeld niet voldoen aan de criteria om van VAPH-ondersteuning gebruik te kunnen maken.

Hoewel grotere surveys zoals de Gezondheidsenquête of de EAK-enquête wel peilen naar hinder door een handicap of chronische ziekte, zijn deze vragen vaak te breed geformuleerd. Dit maakt het moeilijk om de groep van personen met een handicap eenduidig te identificeren. Bovendien hanteren verschillende surveys soms uiteenlopende definities en operationaliseringen, waardoor een gestandaardiseerde bevraging over handicap in Vlaanderen grotendeels ontbreekt.

Dit rapport beschrijft de omvang en kenmerken van de brede groep van personen met een handicap in Vlaanderen. In plaats van te vragen naar specifieke medische aandoeningen, worden de dagelijkse moeilijkheden die mensen ervaren bij hun functioneren en hun mentaal welbevinden bevraagd. Dit sluit aan bij het sociale model van handicap en geeft een completer beeld, ongeacht of iemand een diagnose kent of niet. Er werd daartoe een samengestelde maat voor handicap geconstrueerd, gebaseerd op een internationale standaard van de Washington Group on Disability Statistics

(WGDS) die peilt naar functionele domeinen zoals zien, horen, lopen, cognitie, zelfzorg en communicatie, aangevuld met vragen over negatieve gevoelens. Deze vragen worden aangevuld met algemene vragen over hinder door handicap, erkenningen door overheidsdiensten, mantelzorg en kennis over het VAPH. Alle data worden opgedeeld naar achtergrondkenmerken die een beeld geven van de samenhang met sociaal-economische en sociaal-demografische factoren.

1.3 RESPONS EN WEGING

De rekrutering van de panelleden voor The Social Study startte op 1 oktober 2023 en eindigde op 15 december 2024. 18.006 adressen, verdeeld over 1.000 steekproefpunten in België, werden gebruikt om 6.938 interviews te realiseren en 5.844 respondenten te werven. Van die respondenten hebben er uiteindelijk 5.274 de volledige kernvragenlijst ingevuld waardoor ze volwaardig lid van het panel werden (Van Pottelberge e.a., 2025).

De gerealiseerde steekproef is geen exacte weergave van de Belgische bevolking wat betreft regio, leeftijd, geslacht en opleidingsniveau (hoogst behaalde diploma). Vlaanderen is oververtegenwoordigd omwille van de uitbreiding van de steekproef op vraag van Statistiek Vlaanderen.

De analyse van de representativiteit van de initiële gerealiseerde TSS-steekproef van gerekruteerde respondenten toont aan dat er geen verschillen zijn waargenomen tussen de geslachtsverdeling in de Belgische bevolking en de TSS-steekproef. Verder zijn er in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest ook geen verschillen in de leeftijdsverdeling binnen TSS ten opzichte van de bevolking. In Vlaanderen en Wallonië zijn de jongste en oudste categorie ondervertegenwoordigd. Personen van 16 tot en met 19 jaar zijn in beide gewesten ondervertegenwoordigd, evenals personen van 80 jaar en ouder. Personen in de leeftijdscategorie 20-29 zijn oververtegenwoordigd in Wallonië en personen van 60 tot en met 69 jaar zijn oververtegenwoordigd in Vlaanderen. Tot slot zijn in alle drie de gewesten hoogopgeleiden oververtegenwoordigd in de TSS-steekproef. Personen zonder diploma, lager of secundair onderwijs zijn ondervertegenwoordigd in het panel. Dit geldt voor de drie gewesten, met uitzondering van personen met een hogere secundaire opleiding in Brussel. Om deze vertekening te verminderen, worden er bij elke bevraging poststratificatiegewichten berekend die de exacte Belgische verdeling weergeven volgens regio, leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Op vergelijkbare wijze zijn regionale gewichtscoefficienten berekend wanneer alleen panelleden die in Vlaanderen, Brussel of Wallonië wonen, worden geanalyseerd.

De respondenten die na het invullen van de rekruteringsvragenlijst akkoord gingen om deel uit te maken van het panel, ontvingen daarna zeswekelijks een deel van de kernvragenlijst. Om de invultijd te beperken werd de

kernvragenlijst opgesplitst in 3 delen. Vanaf half april 2024 ontvingen de panelleden met een volledig ingevulde kernvragenlijst de eerste thematische bevestigingen.

Daar bij het lanceren van de 1ste VO-vragenmodule in december 2024 nog niet alle panelleden de 3 luiken van de kernvragenlijst hadden ontvangen, werd de uitnodiging tot medewerking gelanceerd bij 2.108 panelleden uit het Vlaamse Gewest en de Nederlandstalige respondenten in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. 1.798 vulden de vragenlijst in (85,3%) waarvan het overgrote merendeel online (96,2%).

Globaal genomen nam dus 85% van de op dat moment gerekruteerde panelleden deel aan de eerste bevestiging van de Vlaamse overheid. Die respons was iets lager bij diegenen die offline deelnemen aan het panel (73%). Bij de vrouwen in het panel was er een hogere respons (88% tegenover 83% bij de mannen). Ook ouderen participeren vaker dan jongeren (van 79% bij de -35-jarigen tot 92% bij de 65-plussers) en doen dat opvallend vaker door middel van de papieren versie van de vragenlijst. Laaggeschoolden en alleenstaanden nemen ook vaker deel via de papieren vragenlijst. Naar huishoudpositie valt op dat diegenen die (nog) bij de ouders wonen verhoudingsgewijs iets minder meewerken aan de bevestiging (78%). Tot slot blijkt uit figuur 1 dat er bij panelleden die moeilijkheden hebben om rond te komen met het maandelijks gezinsinkomen, een lagere deelname is aan de eerste bevestiging voor de Vlaamse overheid (79%).

Figuur 1. Respondenten en responsgraad VO-module december 2024 naar achtergrondkenmerken en manier van invullen
Vlaamse Gemeenschap, december 2024

	N	Brutorespons	% online	% offline
Totaal	1.798	85	96	4
Online	1.729	86		
Offline	69	73		
Man	837	83	96	4
Vrouw	960	88	96	4
16-34 jaar	510	79	100	0
35-49 jaar	431	86	99	1
50-64 jaar	493	88	97	3
65 jaar en ouder	364	92	87	13
Laaggeschoold	256	84	89	11
Middengeschoold	621	83	96	4
Hooggeschoold	912	88	99	2
Belgische nationaliteit	1.708	86	96	4
Niet-Belgische nationaliteit	89	76	100	0
Woont alleen	209	89	86	14
Woont met partner zonder kinderen	584	89	96	4
Woont met partner en kind(eren)	577	85	98	2
Woont niet met partner wel met kind(eren)	84	83	94	6
Woont bij ouders	295	78	99	1
Financieel moeilijk	195	79	93	7
Financieel neutraal	296	87	96	4
Financieel comfortabel	1.280	86	97	4

Omwille van de onvermijdelijke verschillen in de respons naar achtergrondkenmerken wordt de uiteindelijke steekproef gewogen voor de berekening van de resultaten. Dat houdt in dat ondervertegenwoordigde groepen meer gewicht krijgen bij de berekening van de statistieken, terwijl de groepen die oververtegenwoordigd zijn minder gewicht krijgen. Op die manier worden de verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in de uiteindelijke steekproef hersteld en in overeenstemming gebracht met de Vlaamse bevolking.

De gewichten werden mee opgeleverd met het databestand van de VO-vragenmodule van december 2024. Op basis van de feitelijk gerealiseerde steekproef voor onze bevraging, werden de gewichten voor Vlaanderen berekend, rekening houdend met geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. De wegingscoëfficiënten werden berekend voor het Vlaams Gewest. De 22 Nederlandstalige Brusselaars in de gerealiseerde steekproef kregen het gewicht 1. Het databestand kon verder gekoppeld worden met data uit de rekruterings- en kernvragenlijst.

Statistieken kunnen ook vertekend zijn door toevallige selectiefouten, omdat slechts een willekeurige steekproef van de bevolking van het Vlaamse Gewest wordt benaderd in plaats van de hele bevolking. Bij de interpretatie van de resultaten uit deze bevraging moet daarom rekening gehouden worden met deze onzekerheid. De onzekerheid is groter naarmate de steekproef waarop de cijfers berekend worden, kleiner is. Cijfers die worden berekend op minder dan 100 respondenten zijn onvoldoende betrouwbaar en worden daarom niet gepubliceerd.

Deze onzekerheid door de steekproeftrekking kan berekend worden en vertaald naar onzekerheidsmarges, ook wel betrouwbaarheidsintervallen genoemd. Er werden in dit onderzoek 95%-betrouwbaarheidsintervallen berekend. Dat betekent dat indien de meting 100 keer zou herhaald worden in dezelfde populatie met verschillende steekproeven, de echte waarde onder de bevolking bij ongeveer 95 steekproeven binnen het interval zou liggen. Bij de berekening van de betrouwbaarheidsintervallen wordt ook de invloed van de gewichten in rekening gebracht. De gewichten hebben immers als doel om vertekening op de geschatte percentages te verminderen maar kunnen er ook voor zorgen dat de er meer onzekerheid is rond deze schattingen en de betrouwbaarheidsintervallen groter worden. De betrouwbaarheidsintervallen worden berekend rekening houdend met de post-stratificatiegewichten via de procedure voor complexe steekproeven.

Bij de presentatie van de resultaten worden de verschillen naar achtergrondkenmerken in beeld gebracht (geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, herkomst, huishoudpositie en subjectief inkomen). Om te oordelen over de verschillen van verschillende groepen binnen een bepaald achtergrondkenmerk (bijvoorbeeld tussen mannen en vrouwen), wordt gekeken naar de betrouwbaarheidsintervallen van de meting. Wanneer de betrouwbaarheidsintervallen niet overlappen spreken we van een statistisch verschil.

1.4 OPBOUW BASISRAPPORTERING

Bij deze basisrapportering wordt telkens de link gelegd met een aantal achtergrondkenmerken van de respondenten die hebben deelgenomen aan de bevraging voor de Vlaamse overheid. In het rapport worden steeds de gewogen cijfers gebruikt. In de gewogen feitelijk gerealiseerde steekproef bij de VO-vragenmodule in december 2024 is 49,7% vrouw, 50,3% is man. Gegeven de beperkte omvang van de groep die “andere” antwoorde op de vraag naar gender wordt geen rekening gehouden met deze groep. Het gaat over 0,1% van de gerealiseerde steekproef.

Wat de leeftijd betreft, wordt gebruik gemaakt van volgende leeftijdscategorieën: -35 (26,7%), 35-49 (23,8%), 50-64 (26,0%) en 65+ (23,6%).

Voor het opleidingsniveau worden 3 groepen gevormd. De groep laaggeschoolden (goed voor 21,4% van de gewogen steekproef) heeft geen diploma, volgde enkel lager onderwijs of hooguit lager secundair onderwijs (tot ongeveer de leeftijd van 15 jaar). De 41,8% middengespoolden zijn diegenen die hooguit hoger secundair onderwijs hebben gevolgd (tot ongeveer 18 jaar). Tot slot genoot 36,8% van hoger onderwijs. Met diegenen met een ander opleidingsniveau werd geen rekening gehouden (het gaat over 0,5% in de gerealiseerde steekproef).

Om de herkomst van de respondenten in kaart te brengen, worden 4 criteria gebruikt: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Op die manier bleek 74,5% van de respondenten van Belgische herkomst, 19,2% heeft een niet-Belgische herkomst en bij 6,3% is niet alle informatie beschikbaar om te oordelen over de herkomst. Deze laatste groep wordt niet verder opgenomen in de rapportering.

Op vlak van huishoudtype blijkt 13,8% van de respondenten alleenstaand, 15,2% woont (nog) bij de ouders, 34,0% woont samen met een partner (zonder kinderen), 32,1% woont samen met een partner én kinderen en 5,0% woont samen met kinderen en zonder partner. Deze laatste groep wordt ook weggelaten in de rapportering, rekening houdend met hun beperkte omvang.

Het gepercipieerde inkomen werd geoperationaliseerd door de vraag bij de rekrutering die polst naar de mate waarin men comfortabel kan leven met het huidige gezinsinkomen. Men kon hierop antwoorden met een schaalscore gaande van 1 tot 7. 1 betekent dat men zeer moeilijk kan rondkomen, 7 betekent dat men zeer comfortabel kan leven. Bij de analyse werden 3 groepen onderscheiden. 13,1% ervaart moeilijkheden, men gaf een score lager dan 4. 18,0% gaf de neutrale waarde 4. Het overgrote deel van de respondenten (68,9%) gaf een score hoger dan 4 en kan comfortabel leven met het beschikbare gezinsinkomen.

2.

ENKELVOUDIGE INDICATOR VOOR BEPERKING OF HANDICAP

Dit deel bespreekt de klassieke vraag omtrent de mate waarin men zelf een beperking of handicap ervaart. Ook de vraag of de respondenten binnen deze groep een erkenning door het VAPH en de FOD Sociale Zekerheid hebben, komt aan bod.

2.1 ZELFDEFINITIE HANDICAP

Om te kwantificeren wie zichzelf identificeert als een persoon met een handicap, werd volgende vraag gesteld: 'Ervaat u bij het uitoefenen van uw dagelijkse bezigheden hinder door een handicap of beperking?' Respondenten konden antwoorden met 'ja, in erge mate', 'ja, in zekere mate' of 'nee'.

Soortgelijke vragen zijn opgenomen in grootschalige enquêtes zoals de EU-SILC en de EAK. In TSS werd bewust gekozen om de vraagformulering op 2 punten te vereenvoudigen. Ten eerste werd de focus gelegd op hinder door handicap of beperking, zonder uitbreiding naar hinder door chronische ziekten en aandoeningen. Ten tweede werd geen tijdsbeperking toegevoegd: in andere enquêtes wordt vaak vermeld dat de hinder 6 maanden of langer aanwezig moet zijn. Op die manier kan de zelfdefinitie van handicap breed gehouden worden, zodat alle respondenten die hinder ervaren door een handicap konden meegenomen worden in het onderzoek.

2.2 HINDER DOOR HANDICAP OF BEPERKING

In het najaar van 2024 ervaart 16% van de Vlaamse respondenten hinder door een handicap of beperking. Bij 13% is die hinder er in zekere mate, bij 3% is er hinder in erge mate.

Deze cijfers liggen sterk in lijn met andere enquêtegegevens uit Vlaanderen, ook al zit er soms verschil in de afbakening van de leeftijdsgroep en in het definiëren van de vraag. Zo blijkt uit het Trendrapport 2024: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt van het Steunpunt Werk (Vansteenkiste e.a., 2024) dat 14% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar in Vlaanderen enige vorm van langdurige hinder te ervaren door een handicap, aandoening of ziekte gedurende 6 maanden of langer. De resultaten van TSS geven aan dat de hinder door handicap stijgt met de leeftijd, maar daalt met het opleidingsniveau en het subjectief inkomen. In de laagste leeftijdsgroep (-35 jaar) rapporteert 9% enige vorm van hinder door handicap (in zekere mate of in erge mate), terwijl dit in de hoogste leeftijdsgroep (+65 jaar) 23%

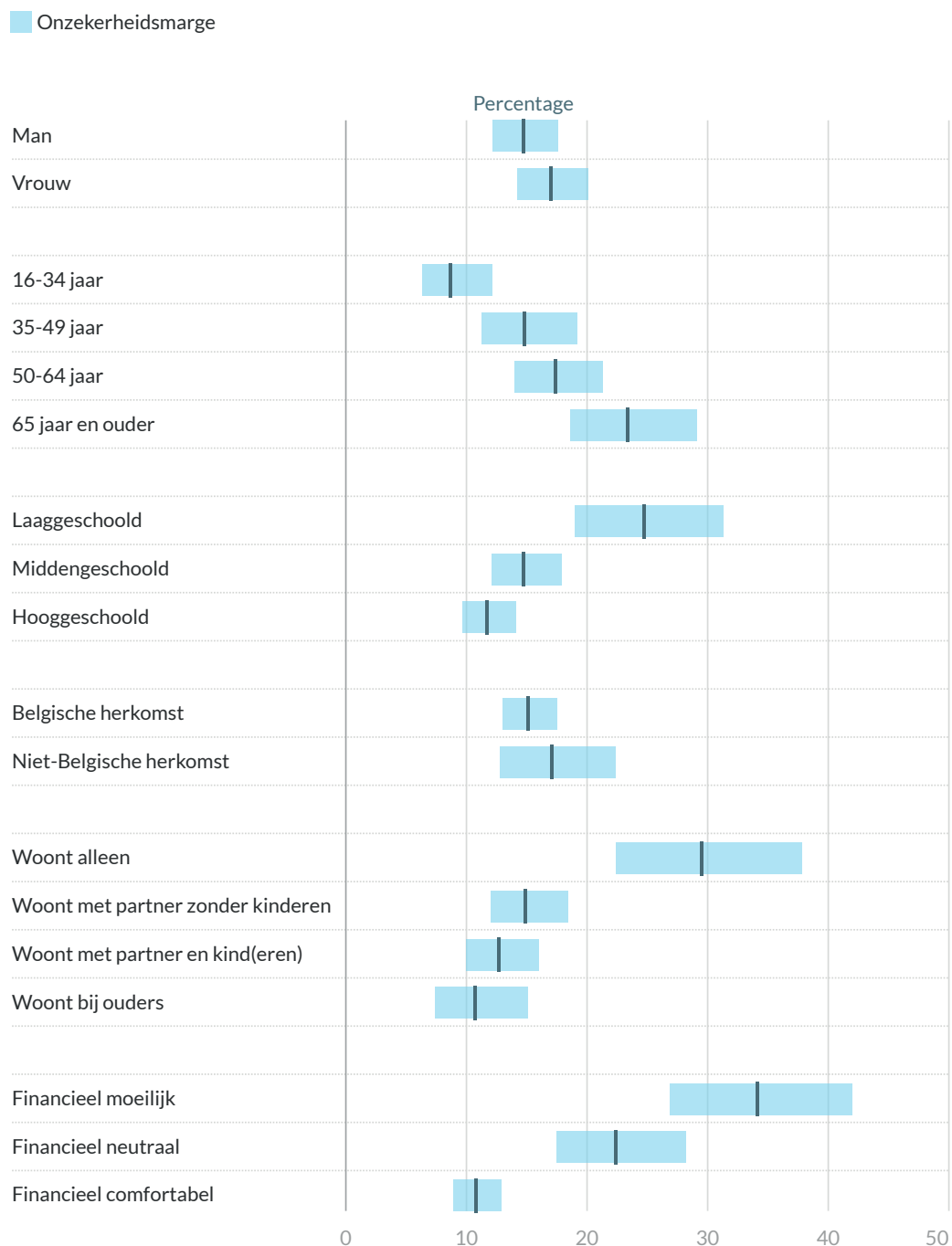
bedraagt. Naar opleidingsniveau blijkt dat laaggeschoolden dubbel zo vaak een handicap ervaren dan hooggeschoolden (25% ten opzichte van 12%). Voor subjectief inkomen zijn de verschillen nog groter: respondenten die moeilijkheden ervaren om de eindjes aan elkaar te knopen rapporteren 3 keer vaker een handicap dan respondenten die comfortabel rondkomen met hun inkomen (34% ten opzichte van 11%). Respondenten die alleenstaand zijn hebben ten slotte duidelijk het vaakst hinder door een handicap (30%). Samenvattend blijkt dat personen met een hogere leeftijd, een lager opleidingsniveau, een lager subjectief inkomen en die alleenstaand zijn vaker hinder door een handicap ervaren.

Figuur 2. Hinder door handicap of beperking
Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

	%	Ondergrens onzekerheid	Bovengrens onzekerheid
Ja, in erge mate	3,3	2,2	4,4
Ja, in zekere mate	12,6	10,8	14,4
Nee	83,2	81,2	85,3
Geen antwoord	0,9	0,4	1,4

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.
Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 3. Hinder door handicap of beperking naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

2.3 ERKENNING DOOR VAPH EN FOD SOCIALE ZEKERHEID

Respondenten die hinder ondervonden als gevolg van een handicap of beperking, werden bevraagd naar hun officiële erkenning. Specifiek werd gevraagd of zij erkend zijn door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en/of door de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (FOD SZ). Deze laatste erkenning kan bijvoorbeeld betrekking hebben op een parkeerkaart of een integratie- of inkomensvervangende tegemoetkoming.

26% van de respondenten die een handicap ervaart, heeft in het najaar 2024 een erkenning van het VAPH. Een iets grotere groep, namelijk 32%, is erkend door de FOD SZ. 37% van de respondenten met een handicap bezit minstens 1 officiële erkenning. Naar achtergrondkenmerken zijn de groepen te klein om er betrouwbare uitspraken over te doen.

Figuur 4. Erkenning door VAPH en FOD indien handicap/beperking
Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

	%	Ondergrens onzekerheid	Bovengrens onzekerheid
Erkenning door VAPH indien handicap/beperking			
Nee/Geen antwoord	74,5	68,4	80,6
Ja	25,5	19,4	31,6
Erkenning door FOD indien handicap/beperking			
Nee/Geen antwoord	68,2	61,7	74,7
Ja	31,8	25,3	38,3
Types erkenning indien handicap/beperking			
Geen enkele	63,2	56,6	69,9
Enkel VPAH	5,0	2,3	7,7
Enkel FOD	11,3	7,0	15,6
Beiden	20,5	14,7	26,4

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.
Bron: The Social Study, bewerking VSA

SAMENGESTELDE INDICATOR VOOR BEPERKING OF HANDICAP

Na de eenvoudige indicator voor beperking of handicap volgt een samengestelde indicator voor het ervaren van een beperking of handicap. Daarbij wordt rekening gehouden met zowel het functioneren als het ervaren van (negatieve) emoties.

3.1 SITUERING

In TSS wordt voor het meten van moeilijkheden die mensen met een handicap ervaren, gebruik gemaakt van de verbeterde korte set vragen van de [Washington Group on Disability Statistics](#) (WG).

Sinds de oprichting in 2001 heeft de WG diverse instrumenten voor het verzamelen van internationaal vergelijkbare statistieken over handicap ontwikkeld, uitgebreid getest en gevalideerd. De WG brengt jaarlijks vertegenwoordigers samen van nationale statistische instituten, VN-agentschappen en niet-gouvernementele organisaties. In de afgelopen 2 decennia hebben meer dan 135 landen deelgenomen aan deze werkgroep.

De door de WG ontwikkelde standaardisatie van het bevragen van handicap is ook voor België van groot belang. Dit blijkt uit diverse nationale rapporten en adviezen waarin gepleit wordt voor het gebruik van de internationaal erkende instrumenten van de WG.

De WG heeft een korte set vragen (WG-SS) en een uitgebreide set vragen (WG-ES) ontwikkeld, die beide peilen naar de moeilijkheden die een persoon kan ondervinden bij het uitvoeren van fundamentele functionele activiteiten. In 2022 introduceerde de WG een verbeterde versie van de korte set vragen, de WG-SS Enhanced. Deze verbeterde set omvat aanvullende vragen over mentale gezondheid en gevoelens en bestaat uit in totaal 12 vragen verdeeld over 8 domeinen: zien, horen, lopen of traplopen, onthouden of concentreren, zelfzorg, communicatie, functioneren van het bovenlichaam en affect.

Hierna worden de resultaten uit de TSS op basis van deze set vragen besproken. Eerst komen de resultaten op de 8 vragen over moeite met bepaalde activiteiten aan bod, daarna de resultaten op de 4 vragen rond mentaal welzijn en gevoelens.

3.2 MOEITE MET BEPAALDE ACTIVITEITEN: HET FUNCTIONEREN

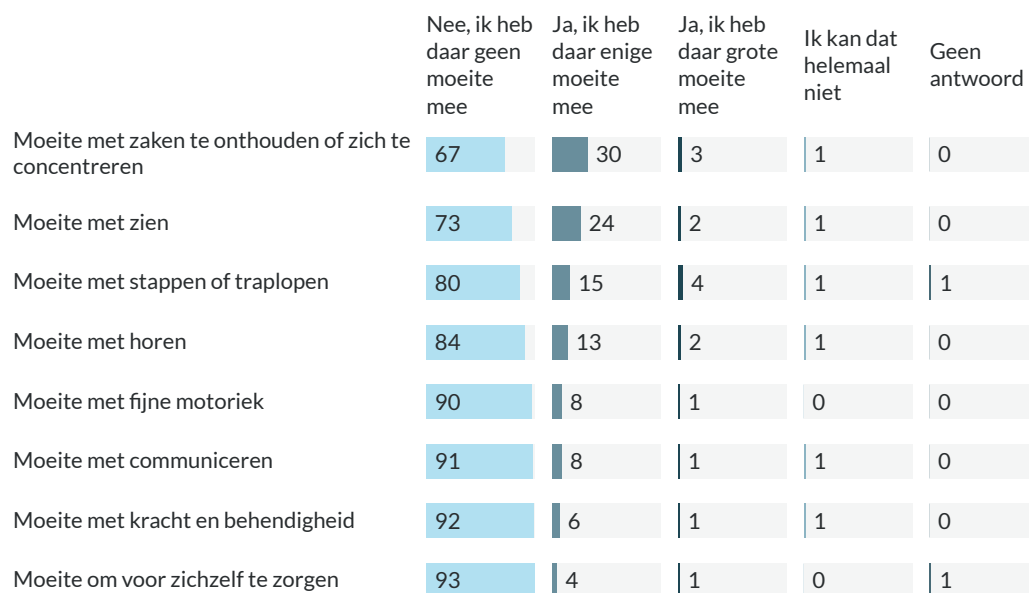
De WG-SS Enhanced omvat 8 vragen over functionele activiteiten. De vragen werden als volgt geformuleerd:

1. Hebt u moeite met zien, zelfs als u gebruik maakt van een bril of van contactlenzen?
2. Hebt u moeite met horen, zelfs als u gebruik maakt van een gehoorapparaat?
3. Hebt u moeite met stappen of traplopen?
4. Als u uw eigen taal gebruikt, hebt u dan moeite met communiceren? Hebt u bijvoorbeeld moeite om anderen te begrijpen of om begrepen te worden door anderen?
5. Hebt u moeite met herinneren of concentreren?
6. Hebt u moeite met (zelfzorg zoals) aan- en uitkleden of uzelf wassen?
7. Hebt u moeite om een 2-literfles water of frisdrank op te tillen van uw middel tot ooghoogte?
8. Hebt u moeite met het gebruiken van uw handen en vingers, zoals het oppakken van kleine voorwerpen, bijvoorbeeld een knoop of potlood, of het openen of sluiten van verpakkingen of flessen?

De antwoordcategorieën voor deze vragen waren: (1) Nee, ik heb daar geen moeite mee, (2) Ja, ik heb daar enige moeite mee, (3) Ja, ik heb daar grote moeite mee (4) Ik kan dat helemaal niet en (5) Geen antwoord.

Figuur 5. Moeite met bepaalde activiteiten: het functioneren

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

In het najaar 2024 geven respondenten het vaakst aan moeite te hebben met herinneren en concentreren. 1 op 3 van de respondenten heeft daar enige of grote moeite mee. Moeite met zien komt op de tweede plaats en treft 27% van de respondenten. Moeite met zelfzorg en moeite met kracht en behendigheid (2-literfles opheffen) worden het minst vaak gemeld, respectievelijk door 5% en 8% van de respondenten.

Het merendeel van de gerapporteerde moeilijkheden valt in de categorie 'enige moeite'. Opvallend is dat weinig respondenten aangeven grote moeite te ervaren of activiteiten helemaal niet te kunnen uitvoeren. Een uitzondering hierop is mobiliteit (moeite met stappen of traplopen), waarbij 1% van de respondenten aangeeft het helemaal niet te kunnen en 4% aangeeft grote moeite te hebben; dit is aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van 1,5% voor de overige activiteiten.

Om de link tussen de achtergrondkenmerken en het rapporteren van moeilijkheden bij het functioneren te maken, worden de proporties respondenten samengevoegd die enige moeite hebben, grote moeite hebben of iets helemaal niet kunnen.

Uit de vergelijking met achtergrondkenmerken blijkt:

Geslacht speelt een rol bij 2 van de 8 onderzochte activiteiten. Vrouwen rapporteren vaker moeilijkheden met kracht en behendigheid: 11% van de vrouwen heeft moeite met het optillen van een 2-literfles, vergeleken met slechts 5% van de mannen. Mannen daarentegen, ervaren vaker moeite met horen.

Leeftijd hangt samen met bijna alle gerapporteerde functionele moeilijkheden, met uitzondering van communicatieproblemen en moeite met zien. De grootste verschillen zijn te zien bij mobiliteit: respondenten van 65 jaar en ouder melden 5 keer vaker moeite te hebben met stappen of traplopen dan respondenten jonger dan 35 jaar. Soortgelijke verschillen zijn zichtbaar voor gehoorproblemen tussen de oudste en jongste leeftijdsgroepen. Verder valt op dat voor zelfzorg, kracht en fijne motoriek de percentages stabiel blijven voor de jongere en middelste leeftijdsgroepen (16-34 jaar, 35-49 jaar en 50-64 jaar), maar sterk toenemen in de oudste leeftijdsgroep (+65j). Dit suggereert dat vooral de oudste respondenten hier meer moeilijkheden mee ervaren. Wat het onthouden en zich concentreren betreft, melden 16-34-jarigen vaker problemen dan 35-49-jarigen.

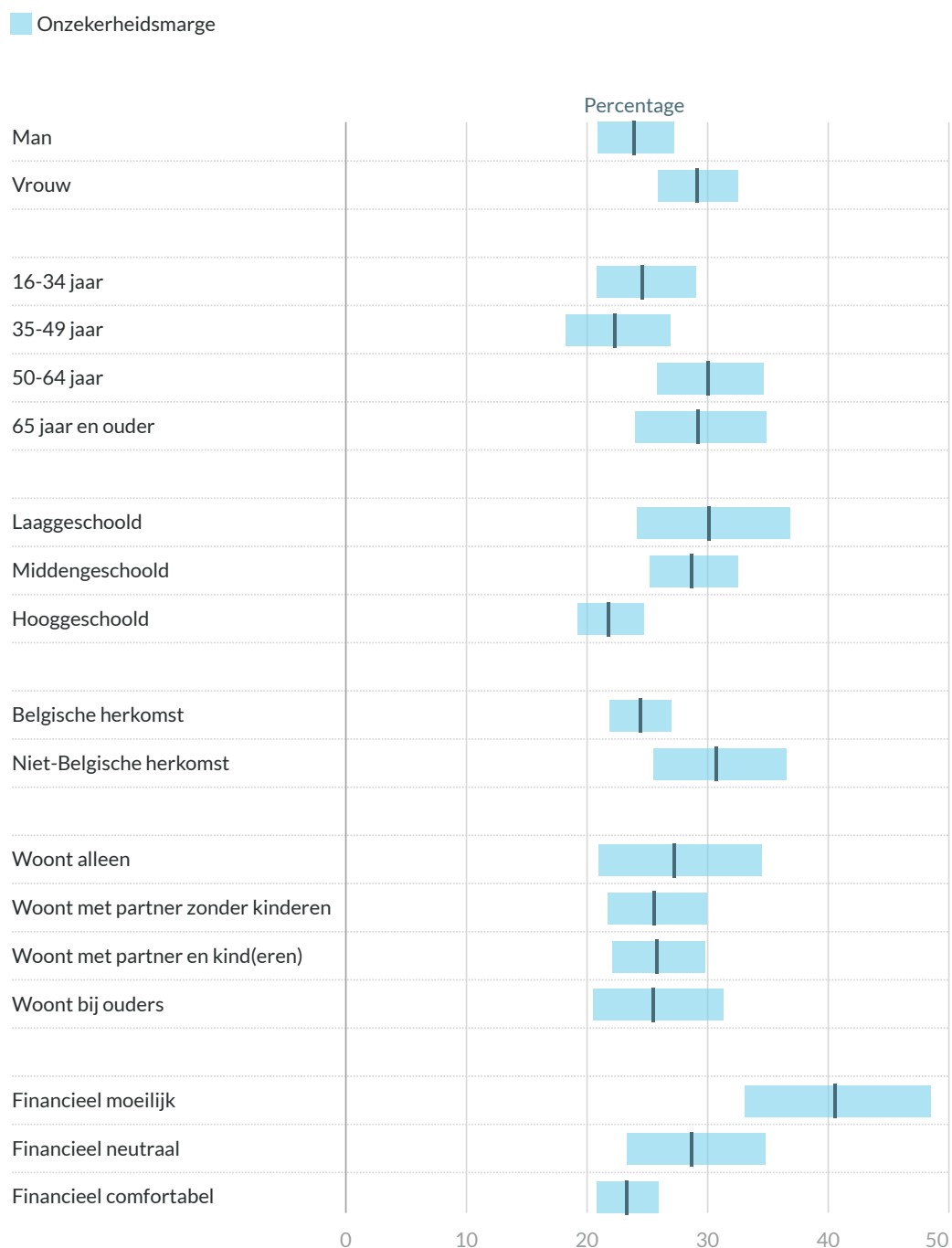
Opleidingsniveau en subjectief inkomen (beide indicatoren van sociaaleconomische positie) hangen samen met alle onderzochte functionele activiteiten. Over het algemeen geldt: hoe lager het opleidingsniveau en het subjectief inkomen, hoe hoger het percentage respondenten dat functionele moeilijkheden ervaart. De grootste verschillen zijn te zien bij zelfzorg: 13% van de laagopgeleide respondenten en 15% van de respondenten die moeilijk rondkomen met hun inkomen, melden moeite met zelfzorg, vergeleken met slechts 3% van de hoogopgeleide respondenten en respondenten die comfortabel rondkomen. Ook voor communicatie, kracht en fijne motoriek zijn de verschillen in percentages een factor 3. Deze verbanden zijn grotendeels lineair. Deze bevindingen liggen sterk in lijn met [recente gegevens van Statbel](#) die dezelfde WG-vragen rond functioneren in verband brengt met verschillende armoede-indicatoren en concludeert dat mensen die het risico lopen op armoede of sociale uitsluiting vaker functionele problemen hebben met zien, horen, lopen, onthouden, voor zichzelf zorgen of communiceren.

Wat **herkomst** betreft, zijn er enkel noemenswaardige verschillen naargelang van communicatieproblemen. Deze worden bijna dubbel zo vaak gemeld worden door personen met een niet-Belgische herkomst in vergelijking met personen met een Belgische herkomst (14% t.o.v. 8%).

Naar huishoudpositie ervaren diegenen die alleen wonen en diegenen met een partner zonder kinderen meer problemen met horen, fijne motoriek en traplopen. Bij diegenen die alleen wonen, worden ook meer problemen gerapporteerd met kracht en behendigheid. Wat het zich concentreren betreft, zijn er vooral diegenen die (nog) bij de ouders wonen die hier problemen over rapporteren.

Figuur 6. Moeite met zien naar achtergrondkenmerken

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

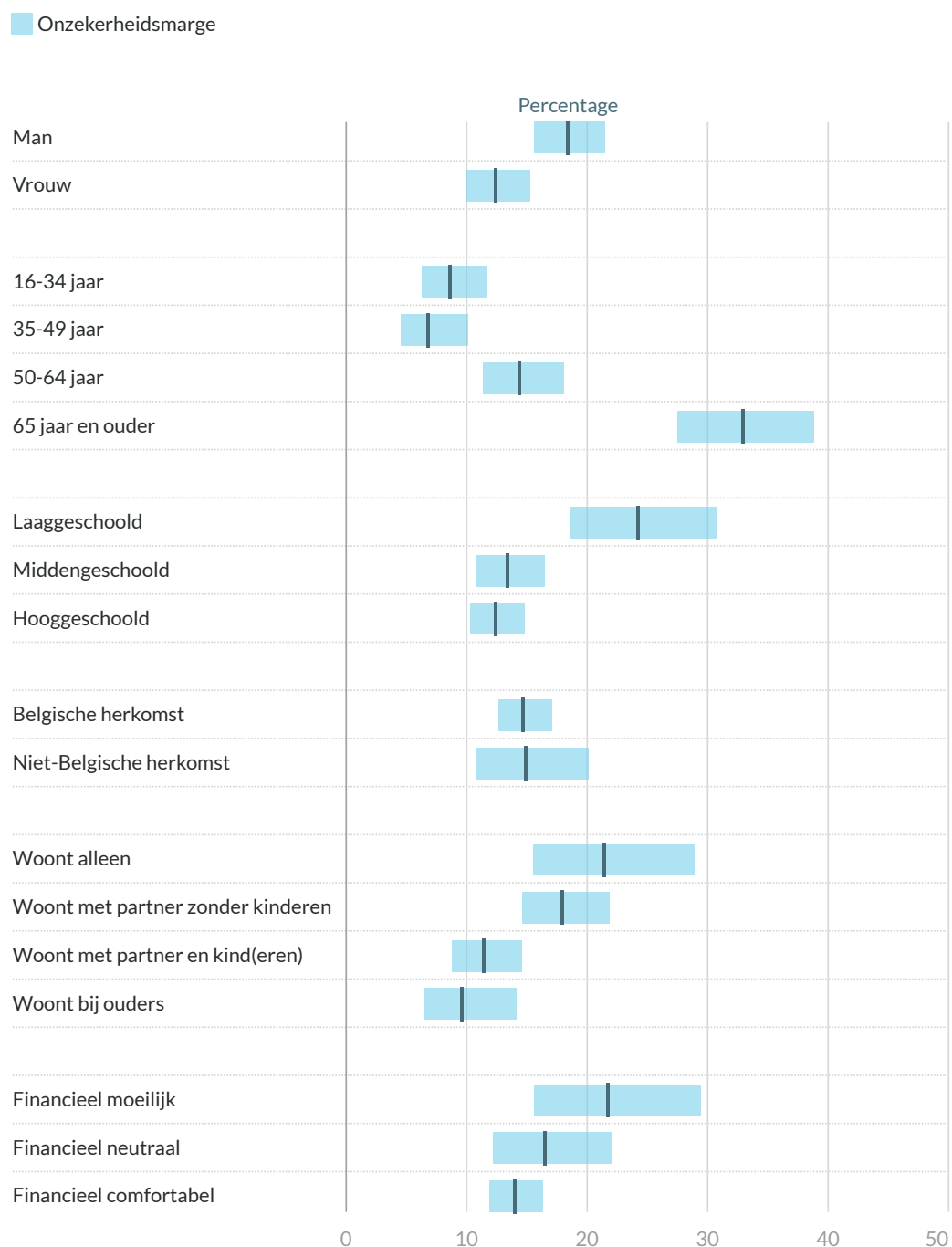

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 7. Moeite met horen naar achtergrondkenmerken

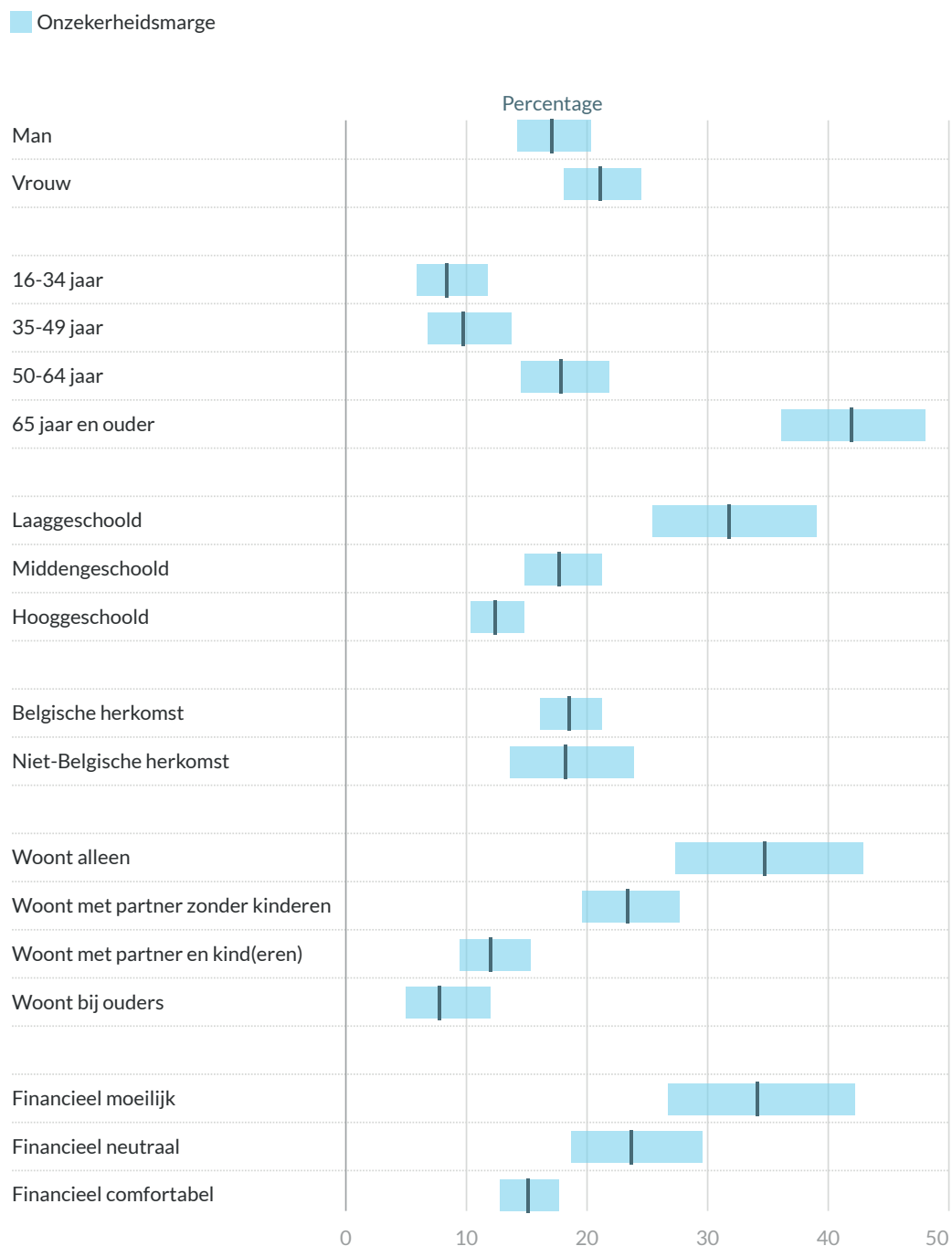
Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

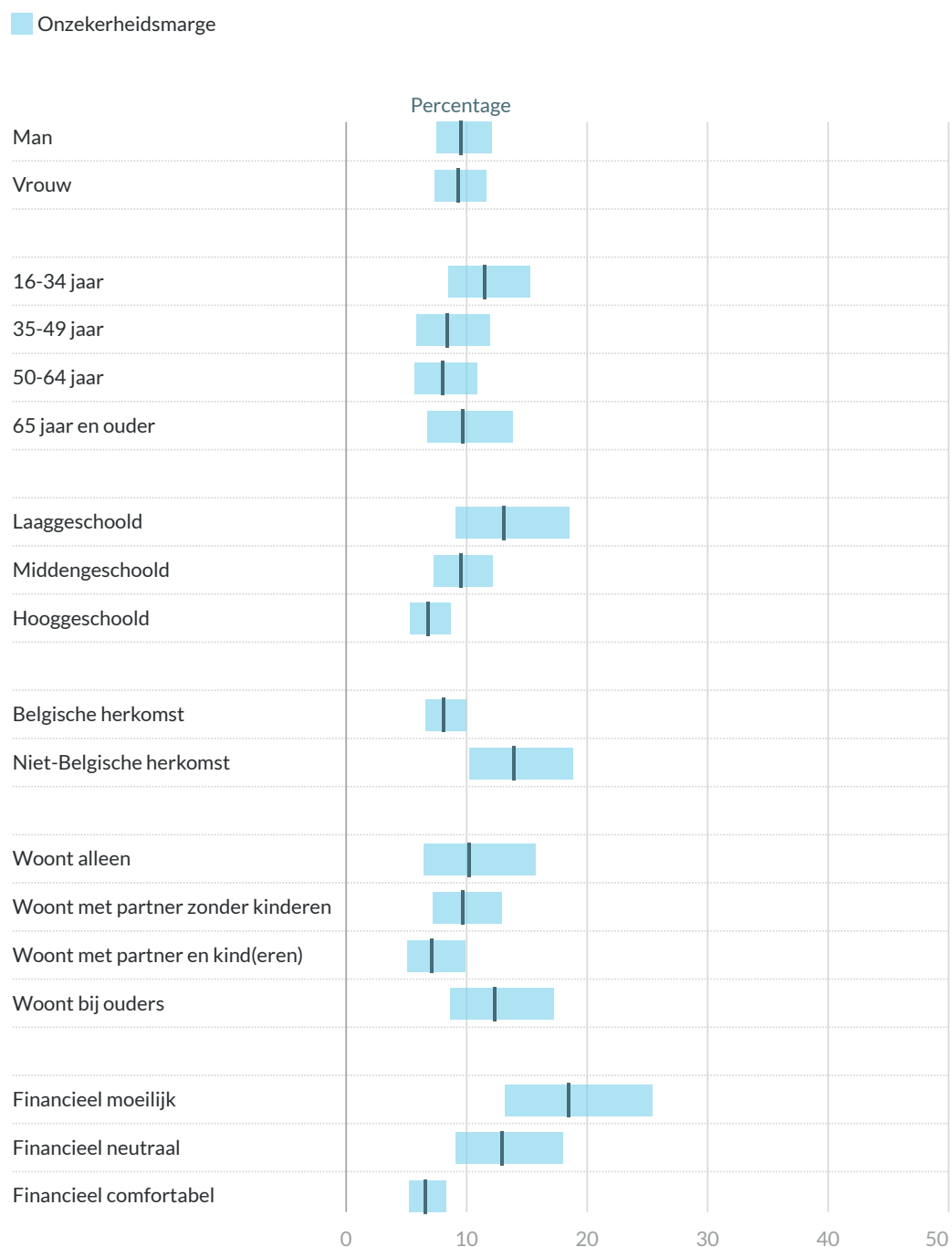
Figuur 8. Moeite met stappen of traplopen naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 9. Moeite met communiceren naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

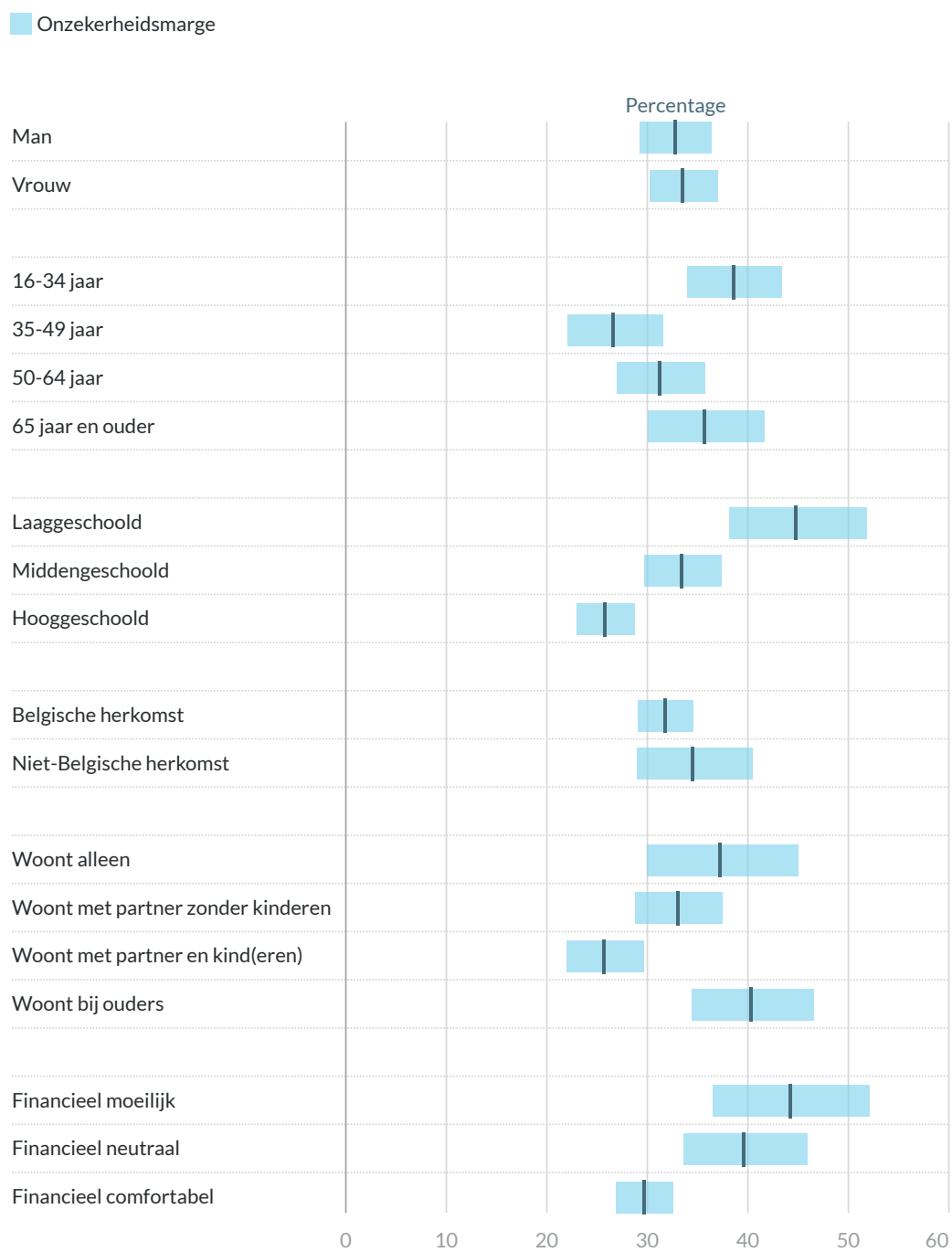

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

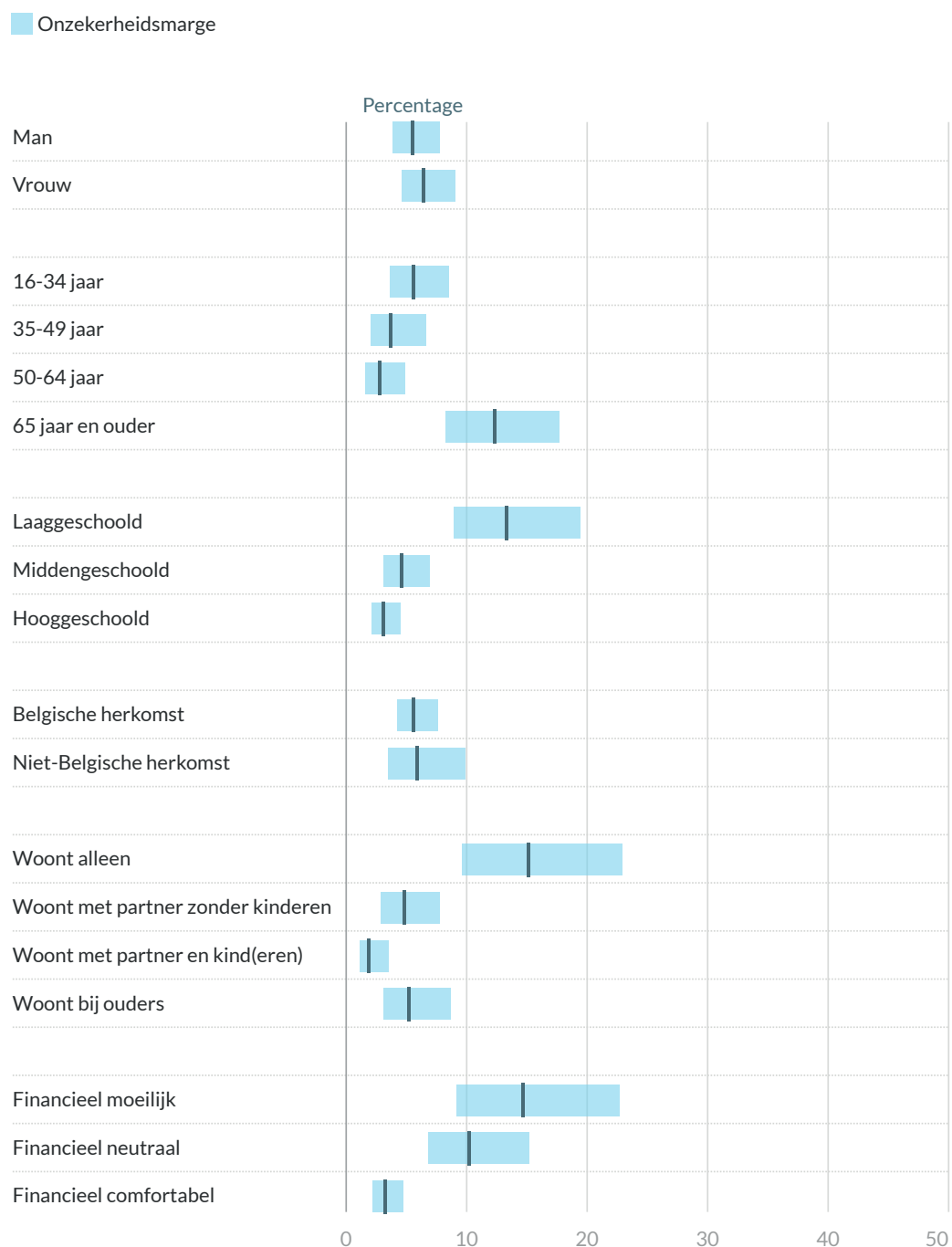
Figuur 10. Moeite met zaken te onthouden of zich te concentreren naar achtergrondkenmerken

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

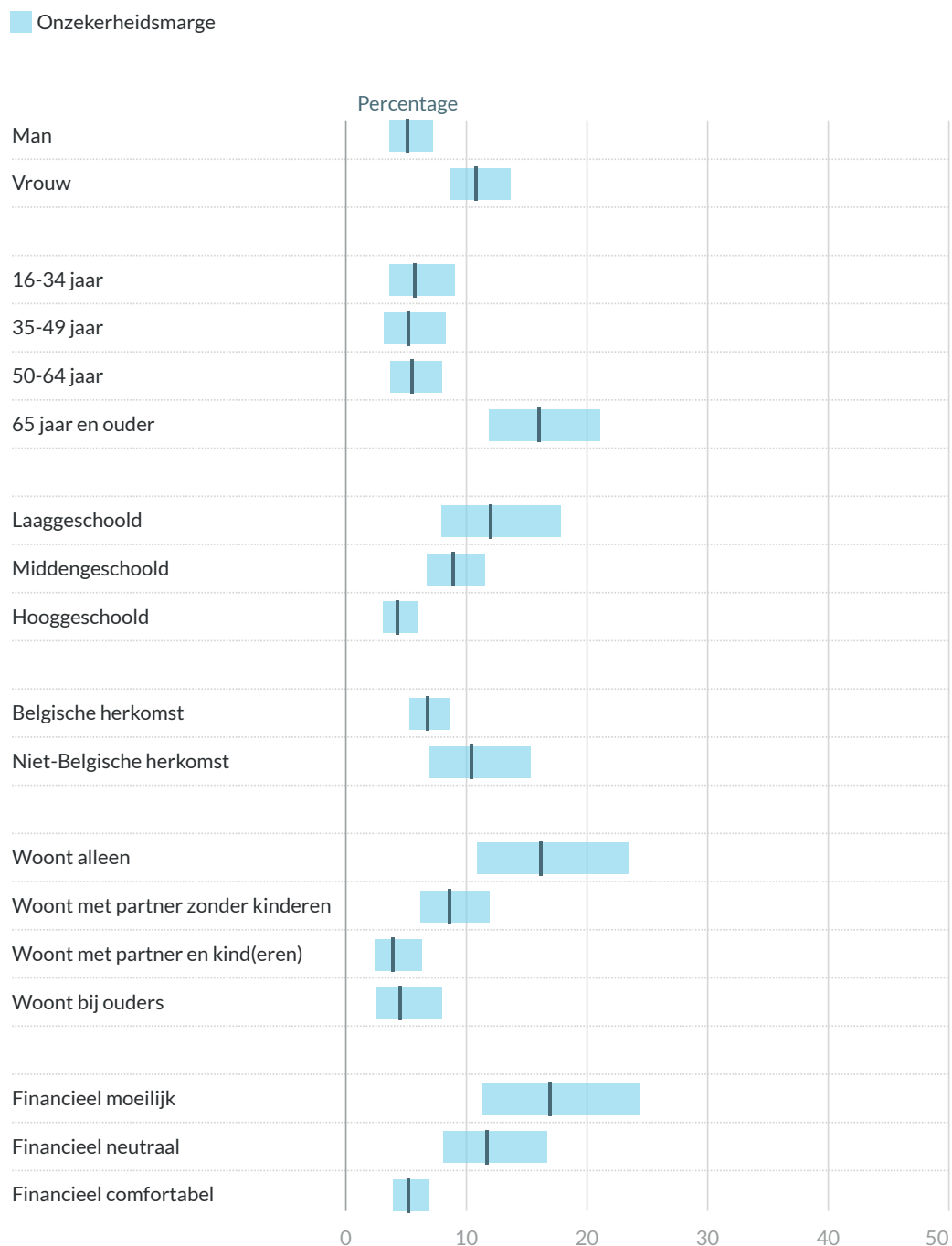
Figuur 11. Moeite om voor zichzelf te zorgen naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

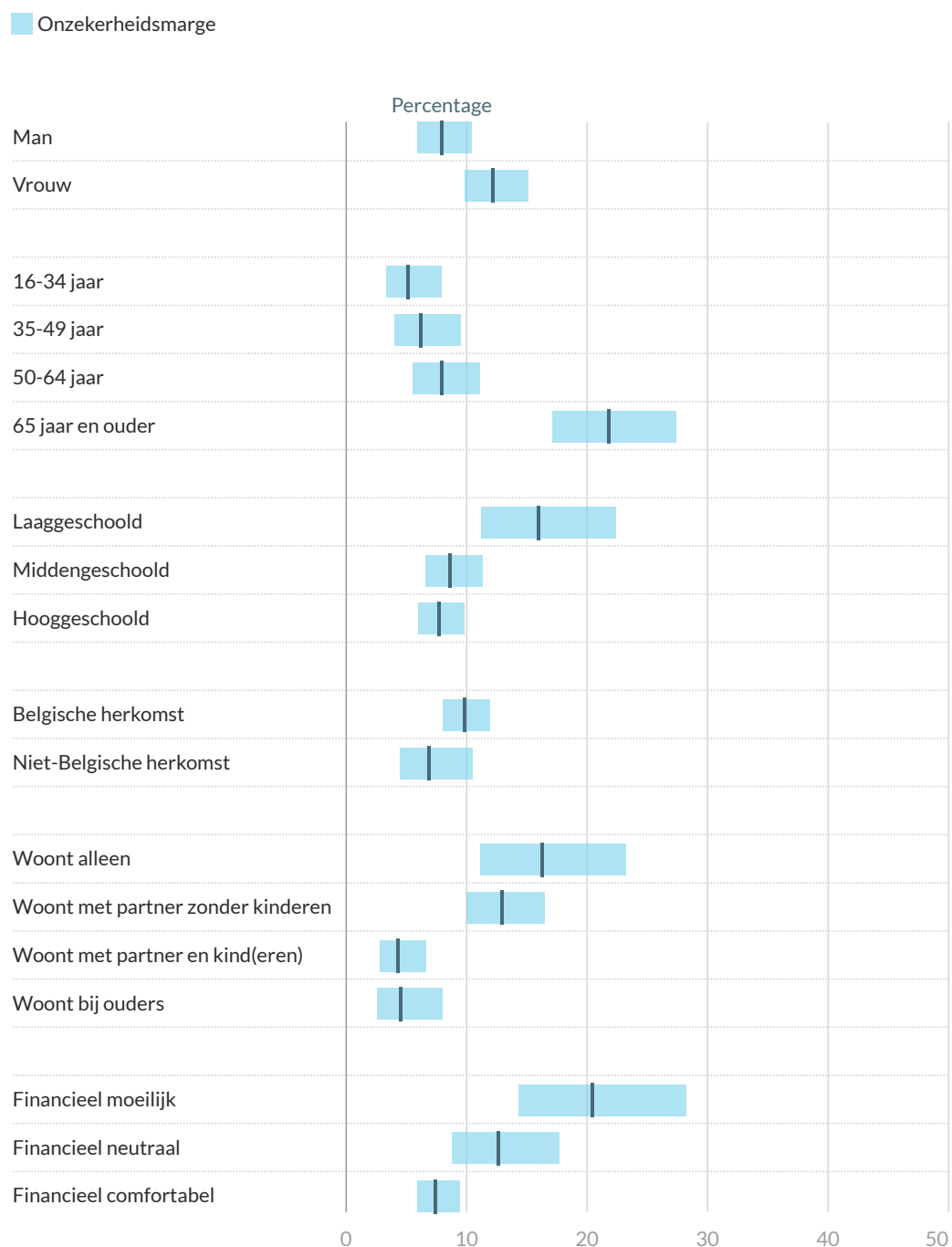
Figuur 12. Moeite met kracht en behendigheid naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 13. Moeite met fijne motoriek naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, najaar 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

3.3 HET ERVAREN VAN NEGATIEVE GEVOELEN

De vragenlijst van de Washington Group on Disability Statistics (WG-SS enhanced) omvat, naast vragen over functionele moeilijkheden bij dagelijkse activiteiten, ook een sectie over mentaal welbevinden en gevoelens.

Het betreft 2 vragen over de frequentie van negatieve gevoelens:

1. Hoe vaak voelt u zich bezorgd, nerveus of angstig?
2. Hoe vaak voelt u zich neerslachtig?

De antwoordcategorieën voor beide vragen waren: dagelijks, wekelijks, maandelijks, een paar keer per jaar, nooit, deel ik liever niet mee. Vervolgens werd bij elke vraag een score van intensiteit van de gevoelens gevraagd: Als u denkt aan de laatste keer dat u zich bezorgd, nerveus of angstig /neerslachtig voelde, hoe zou u de intensiteit van deze gevoelens omschrijven? Hierbij konden respondenten kiezen uit: zwak, sterk, tussen beide, deel ik liever niet mee.

Voordat deze vragenreeks over gevoelens start, kregen respondenten de instructie: "De volgende vragen gaan over gevoelens. Graag de vragen beantwoorden zoals de situatie momenteel is, ook al neemt u momenteel medicatie".

Ruim 27% van de respondenten geeft in het najaar 2024 aan zich 'een paar keer per jaar' bezorgd, nerveus of angstig te voelen, waarmee dit de meest voorkomende frequentie is. 25% ervaart deze gevoelens wekelijks en 17% dagelijks. Samen betekent dit dat 42% van de respondenten wekelijks of vaker deze gevoelens ervaart. Een kleiner deel, 10%, geeft aan nooit bezorgd, nerveus of angstig te zijn. Ongeveer 5% van de respondenten gaf geen antwoord of wilde de informatie liever niet delen. Van de respondenten die aangaven bezorgd, nerveus of angstig te zijn, omschrijft de meerderheid (52%) de intensiteit van deze gevoelens als 'tussen beide' (tussen zwak en sterk). Verder geeft 16% aan de gevoelens als 'zwak' te ervaren en 18% als 'sterk'.

Ruim een derde van de respondenten (36%) ervaart 'een paar keer per jaar' neerslachtige gevoelens, wat de meest voorkomende frequentie is voor neerslachtigheid. Ongeveer 22% van de respondenten zegt zich 'nooit' neerslachtig te voelen. Wekelijkse neerslachtigheid wordt gemeld door 13%, terwijl een kleiner percentage (3%) aangeeft zich dagelijks neerslachtig te voelen. In totaal ervaart 16% van de respondenten neerslachtigheid wekelijks of vaker. 7% gaf geen antwoord. De intensiteit van neerslachtigheid wordt door de grootste groep respondenten (37%) omschreven als 'tussen beide'. Een aanzienlijk deel (18%) ervaart deze gevoelens als 'zwak', terwijl 17% ze als 'sterk' omschrijft.

Figuur 14. De frequentie en intensiteit van negatieve gevoelens
Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

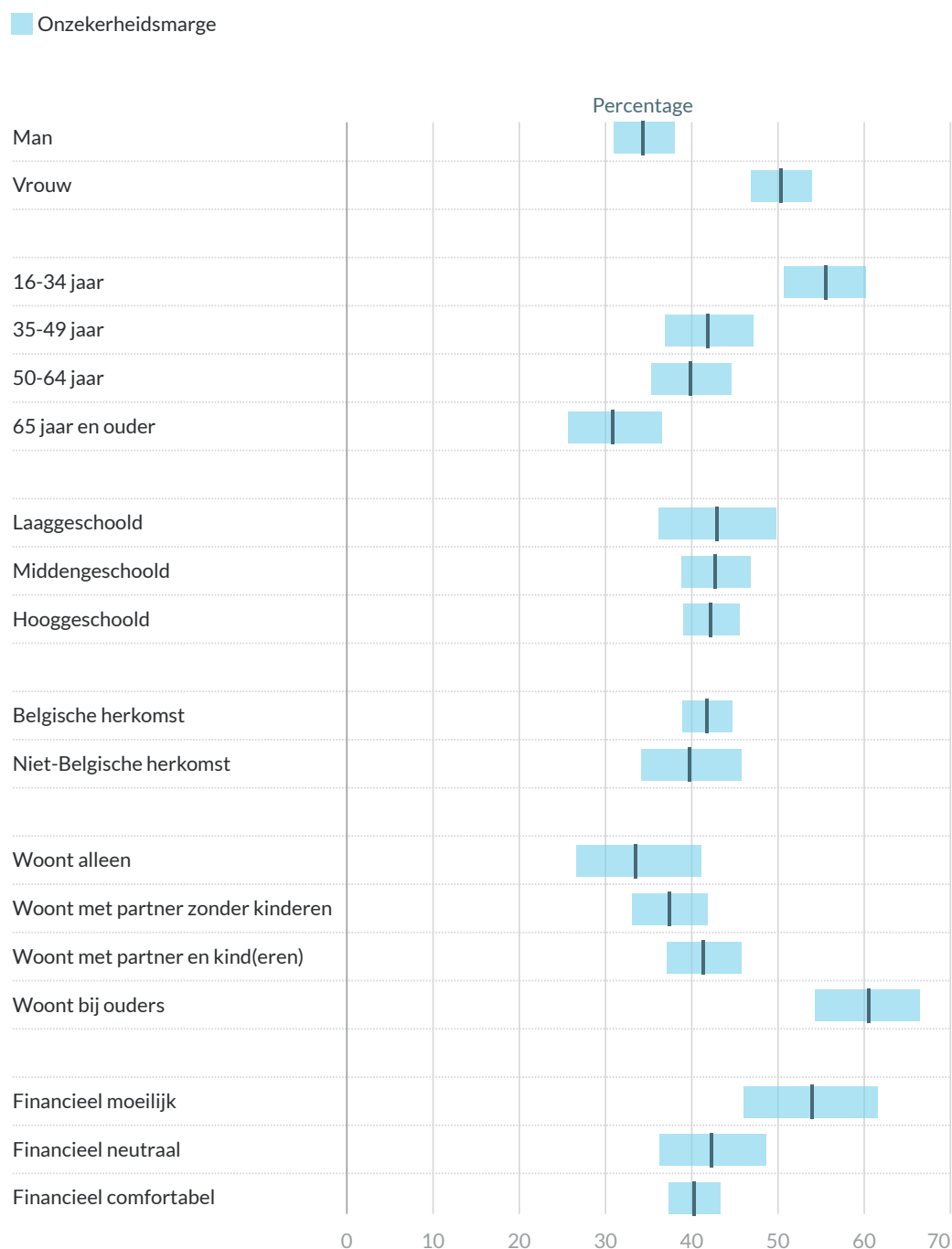
	%	Ondergrens onzekerheid	Bovengrens onzekerheid
Frequentie bezorgd/nerveus/angstig			
Dagelijks	17,2	15,3	19,3
Wekelijks	25,2	23,0	27,4
Maandelijks	15,9	14,1	17,7
Paar keer per jaar	27,2	25,0	29,5
Nooit	10,0	8,5	11,6
Geen antwoord	4,6	3,5	6,1
Intensiteit bezorgd/nerveus/angstig			
Geen antwoord	6,4	5,1	7,9
Zwak	21,5	19,5	23,7
Tussen beide	54,0	51,5	56,6
Sterk	18,0	16,2	20,0
Frequentie neerslachtig			
Dagelijks	2,9	2,1	4,0
Wekelijks	13,2	11,6	15,0
Maandelijks	19,4	17,5	21,4
Paar keer per jaar	36,1	33,7	38,6
Nooit	21,6	19,6	23,8
Geen antwoord	6,8	5,5	8,5
Intensiteit neerslachtig			
Geen antwoord	13,7	11,9	15,7
Zwak	29,8	27,5	32,2
Tussen beide	39,2	36,8	41,7
Sterk	17,3	15,5	19,3

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Om de link tussen de achtergrondkenmerken en het rapporteren van de frequentie van negatieve gevoelens te maken, worden de proporties respondenten samengevoegd die aangeven dagelijks of wekelijks een gevoel te ervaren. Deze groep wordt de groep genoemd die vaak negatieve gevoelens hebben.

Vrouwen rapporteren vaker bezorgdheid, nervositeit of angst dan mannen: 50% tegenover 34% bij de mannen. Ze voelen zich ook vaker neerslachtig (19% tegenover 13% bij de mannen). Bezorgdheid, nervositeit of angst en neerslachtigheid wordt ook frequenter ervaren door jongeren. Het percentage dat zich vaak angstig voelt daalt van 55% bij de -35-jarigen tot 31% bij de 65-plussers. Een gelijkaardige trend is er bij de mate waarin men zich neerslachtig voelt. Het percentage dat zich vaak neerslachtig voelt daalt van 25% bij de -35-jarigen tot 7% bij de 65-plussers. Naar opleidingsniveau en herkomst zijn de verschillen niet noemenswaardig. Wat de huishoudpositie betreft, valt vooral de hogere frequentie van angsten (60%) en neerslachtigheid (28%) bij diegenen die (nog) bij de ouders wonen op. Tot slot rapporteren diegenen die moeite hebben om rond te komen met het gezinsinkomen vaker angsten (54%) en neerslachtigheid (27%) dan diegenen die comfortabel rondkomen met het gezinsinkomen (respectievelijk 40% en 14%).

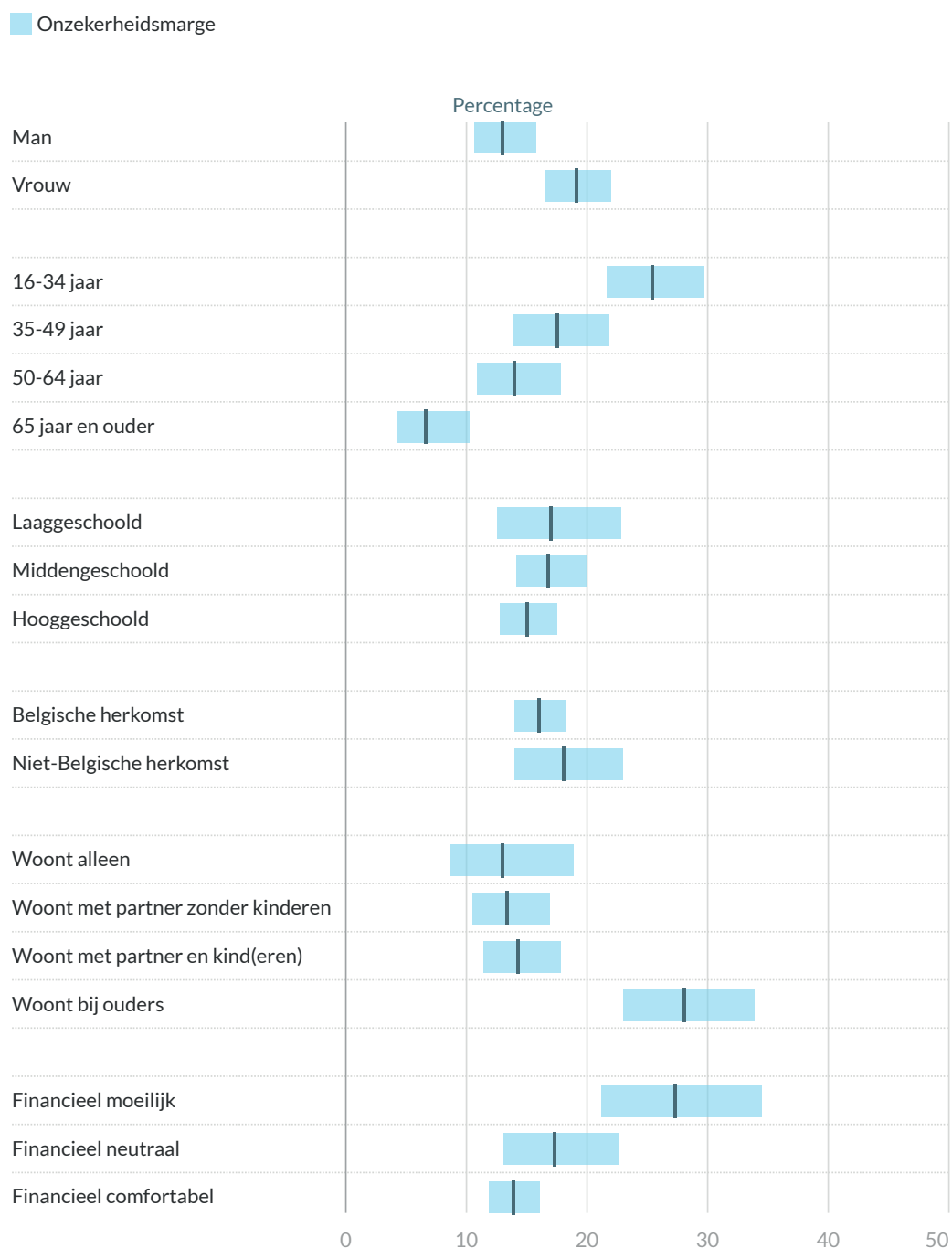
Figuur 15. Minstens wekelijks bezorgd/nerveus/angstig naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, najaar 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 16. Minstens wekelijks neerslachtig naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, najaar 2024, in %

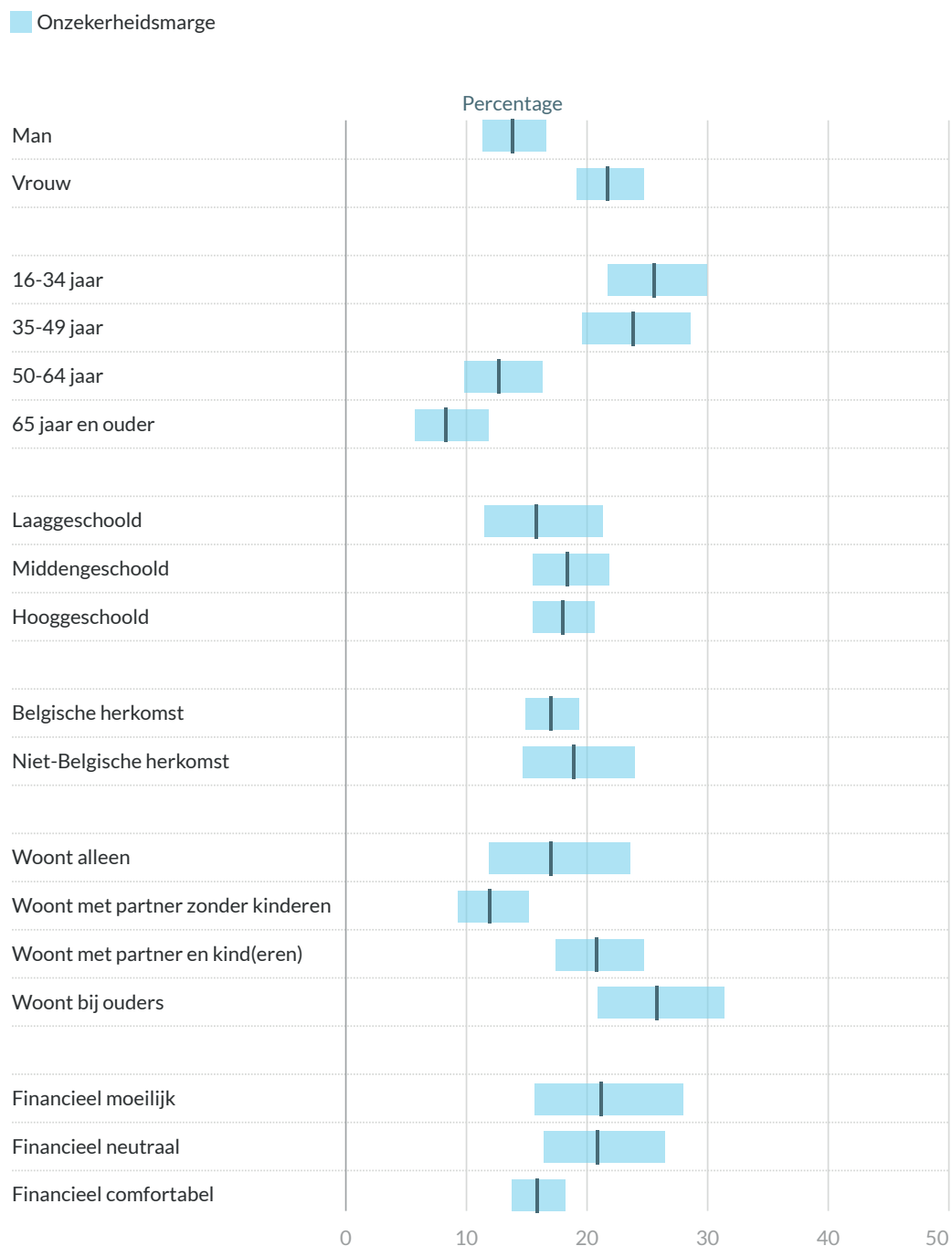
Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Naast de frequentie van het ervaren van negatieve gevoelens, is ook de intensiteit belangrijk. 18% ervaart sterke gevoelens van bezorgdheid, nervositeit of angst. Meer vrouwen ervaren intens deze emotie (22% tegenover 14% bij de mannen). Daarnaast daalt het aandeel mensen die intens angstig zijn naarmate men ouder is (van 26% bij de -35-jarigen tot 8% bij de 65-plussers). Diegenen die (nog) bij hun ouders wonen ervaren vaker intense angst (26%). Er zijn geen verschillen naargelang opleiding, herkomst en financiële situatie.

17% ervaart sterke neerslachtige gevoelens. Bij de vrouwen is die groep opnieuw groter dan bij de mannen (21% tegenover 13%). Daarnaast speelt leeftijd ook een rol: hoe ouder men is, hoe minder vaak men zich sterk neerslachtig voelt (26% bij de -35-jarigen tot 6% bij de 65-plussers). Wat huishoudpositie betreft, is er meer intense neerslachtigheid bij diegenen die (nog) bij de ouders wonen (26%). Er zijn geen verschillen naar opleiding, herkomst en financiële situatie.

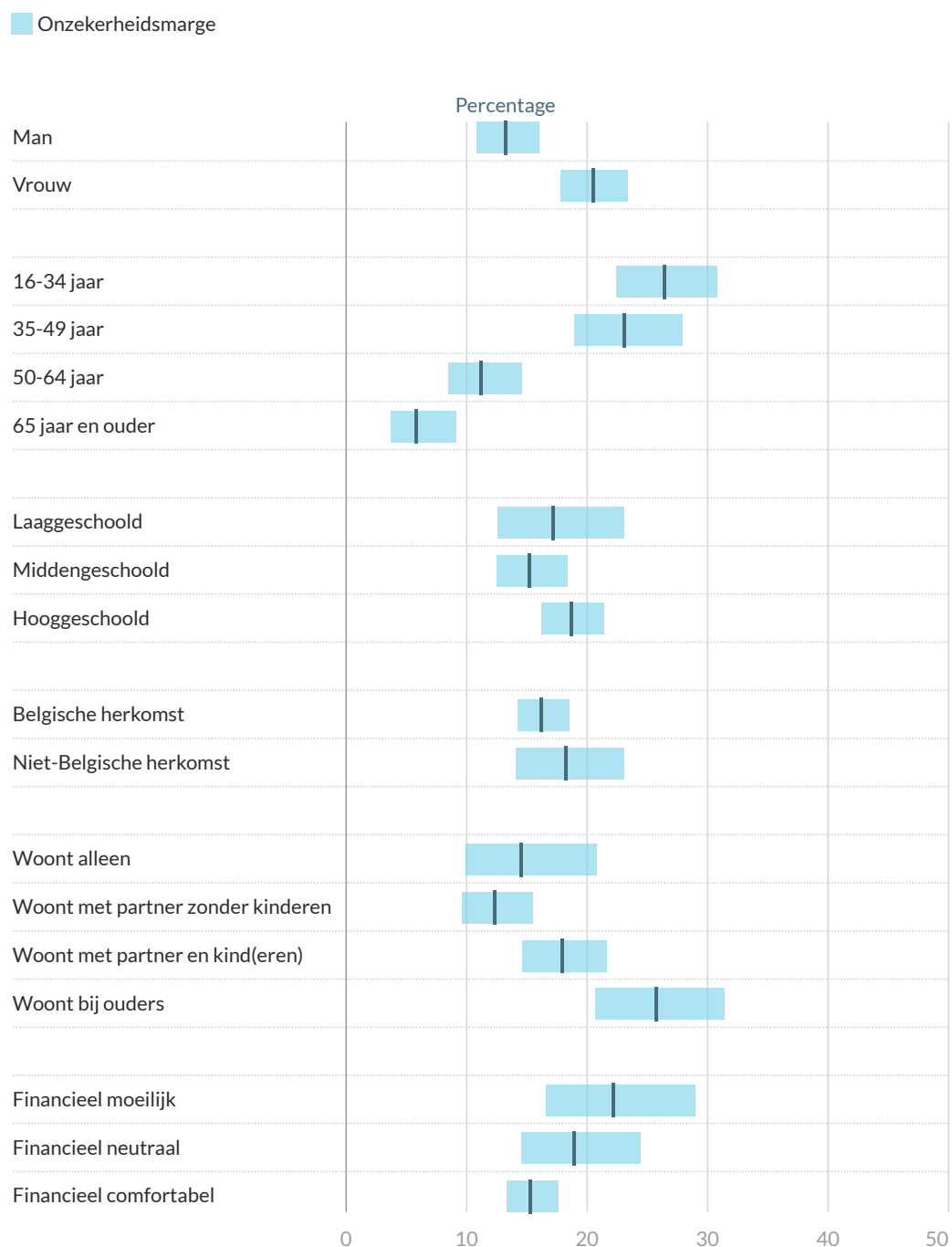
Figuur 17. Sterk gevoel van bezorgdheid/nervositeit/angst naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 18. Sterk gevoel van neerslachtigheid naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

3.4 SAMENGESTELDE INDICATOR VOOR HET ERVAREN VAN EEN BEPERKING (WG-SS ENHANCED)

Op grond van het functioneren én het ervaren van (negatieve) emoties wordt een samengestelde indicator geconstrueerd voor het ervaren van een beperking/handicap.

3.4.1 CONSTRUCTIE VAN DE INDICATOR

Bij de constructie van deze samengestelde maat wordt zowel rekening gehouden met het functioneren van de respondenten als met het ervaren van negatieve emoties. Wat het functioneren betreft, worden 8 functionele activiteiten meegeteld. Van zodra iemand op 1 van de domeinen heel veel moeilijkheden ervaart of iets helemaal niet meer kan, komt die terecht in de groep met een beperking.

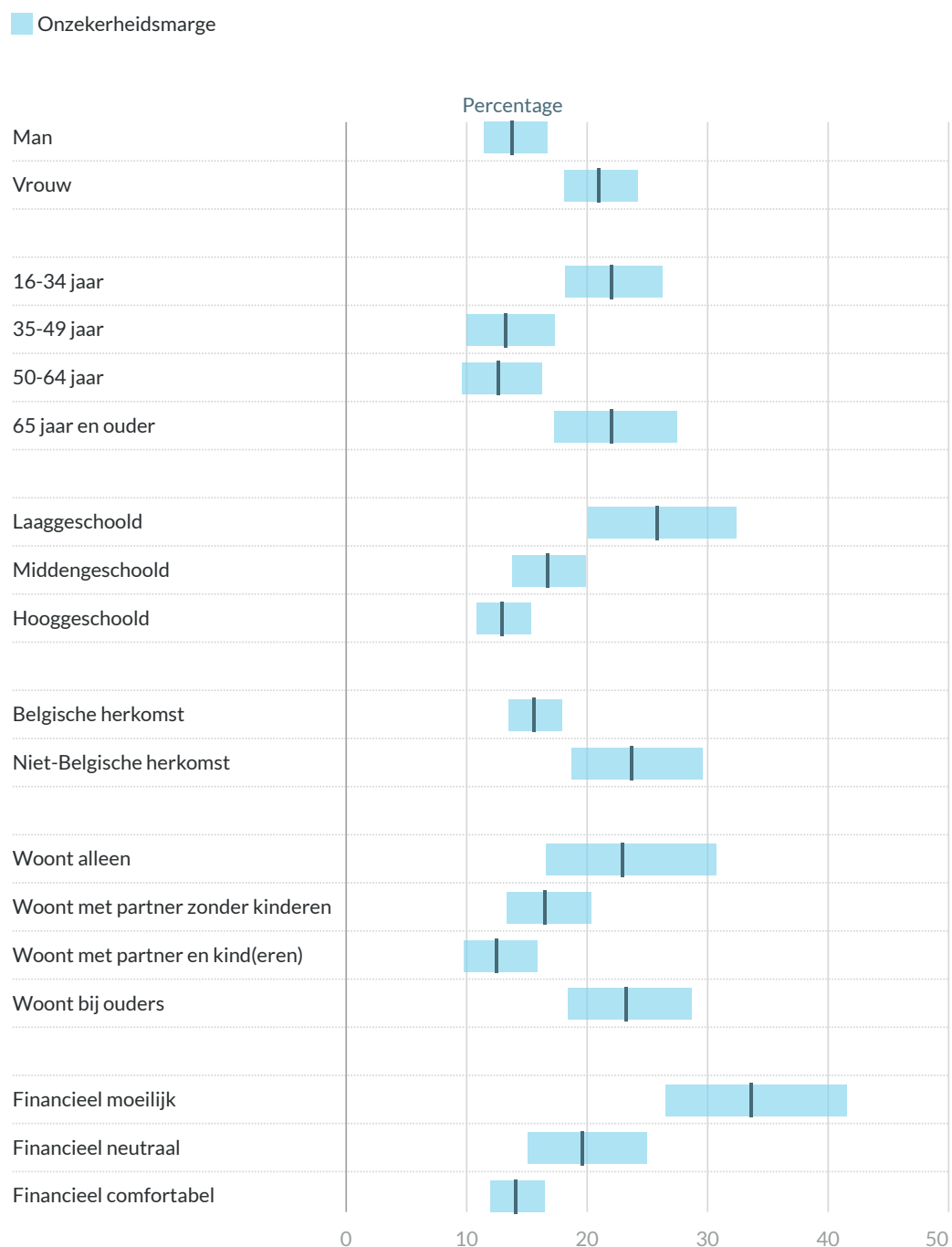
Wat het ervaren van negatieve gevoelens betreft, worden enkel diegenen die dagelijkse en intense gevoelens van angst en/of neerslachtigheid rapporteren meegenomen in de groep van mensen met een beperking.

3.4.2 PREVALENTIE VAN DE INDICATOR

De samengestelde indicator identificeert in totaal 17% van de steekproef als persoon met een beperking. De verdeling naar achtergrondkenmerken vertoont dezelfde patronen als bij de enkelvoudige indicator naar hinder door een beperking of handicap. Op basis van de samengestelde indicator zijn er meer mensen met een beperking in de groep vrouwen, laagopgeleiden, personen van niet-Belgische herkomst en personen die het financieel moeilijk hebben.

Enige verschilpunt is het verband met leeftijd: bij de enkelvoudige indicator neemt hinder door handicap toe met de leeftijd, terwijl de samengestelde indicator een U-vormige relatie met leeftijd vertoont: zowel de jongste als de oudste leeftijdscategorie heeft een hogere prevalentie van beperking, terwijl de 2 middelste leeftijdsgroepen een lagere prevalentie kennen. Later in dit rapport worden deze verschillen verklaard.

Figuur 19. Samengestelde indicator voor beperking naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

4.

DE INDICATOREN VAN BEPERKING IN MEER DETAIL

Dit deel vergelijkt de samengestelde met de enkelvoudige indicator voor het ervaren van een beperking. Om een meer gedetailleerd beeld te schetsen, wordt de samengestelde indicator ook ontleend.

4.1 VERGELIJKING SAMENGESTELDE EN ENKELVOUDIGE INDICATOR

In dit deel worden beide indicatoren voor het hebben van een beperking vergeleken: de enkelvoudige op basis van de vraag of men hinder ervaart door handicap of beperking (punt 2) en de samengestelde op basis van functionele en emotionele moeilijkheden (punt 3.4).

Figuur 20. Mate waarin respondenten een beperking hebben op grond van samengestelde en/of enkelvoudige maat

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, aantal en in %

		Samenstelde maat			
		Ja		Nee	
		Aantal	%	Aantal	%
Enkelvoudige maat	Ja	141	7,8	145	8,1
	Nee	173	9,6	1339	74,5

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Hoewel de enkelvoudige en de samengestelde indicator een vergelijkbare prevalentie van ongeveer 1 op 6 respondenten tonen, is de overlap beperkt. Slechts 8% van de respondenten behoort volgens beide indicatoren tot de groep met een beperking. Een bijna even grote groep (respectievelijk 10% en 8%) wordt echter slechts door 1 van beide indicatoren gevat.

Opgeteld resulteert dit in een totale prevalentie van 26% van de respondenten die volgens minstens 1 indicator melding maken van een beperking of handicap. Dit cijfer ligt zeer dicht bij de 25% die voor België is gerapporteerd in [recente Eurostat-cijfers over personen met een handicap \(ouder dan 16 jaar\) in de EU](#).

In onderstaande figuur worden de percentages voor beide indicatoren opgedeeld naar achtergrondkenmerken. In de rechterkolom wordt een ratio berekend om de grootste verschillen tussen beide maten in beeld te brengen. Een ratio groter dan 1 duidt aan dat de samengestelde maat een groter aandeel van die subgroep als 'beperkt' identificeert.

Figuur 21. Respondenten met een beperking gedefinieerd door samengestelde indicator en de enkelvoudige indicator voor beperking/handicap naar achtergrondkenmerken

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in aantal, % en ratio

	Aantal	Samengestelde		Enkelvoudige		Ratio
		Aantal	%	Aantal	%	
Totaal	1.797	313	17	285	16	1,09
Man	903	125	14	133	15	0,94
Vrouw	894	188	21	152	17	1,24
16-34 jaar	480	105	22	42	9	2,49
35-49 jaar	427	57	13	63	15	0,90
50-64 jaar	467	59	13	81	17	0,73
65 jaar en ouder	423	93	22	99	23	0,94
Laaggeschoold	382	99	26	94	25	1,05
Middengeschoold	747	125	17	110	15	1,14
Hooggeschoold	658	85	13	77	12	1,10
Belgische herkomst	1.310	204	16	198	15	1,03
Niet-Belgische herkomst	338	80	24	58	17	1,38
Woont alleen	241	55	23	71	30	0,77
Woont met partner zonder kinderen	594	98	17	89	15	1,10
Woont met partner en kind(eren)	560	70	13	71	13	0,98
Woont bij ouders	265	61	23	28	11	2,17
Financieel moeilijk	232	78	34	79	34	0,99
Financieel neutraal	320	63	20	72	23	0,88
Financieel comfortabel	1.223	172	14	132	11	1,31

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

De cijfers tonen een overrepresentatie in de samengestelde indicator voor beperking bij jongere respondenten, bij respondenten die bij hun ouders wonen, bij vrouwen en bij respondenten met een niet-Belgische herkomst. De jongste leeftijdscategorie (onder 35 jaar) vertoont de meest opvallende discrepantie, met een ratio van 2,49 (22% versus 9%). Dit betekent dat de samengestelde indicator bijna 2,5 keer meer respondenten uit deze groep als beperkt identificeert. Dit sluit aan bij de hoge ratio van 2,17 voor respondenten die bij hun ouders wonen. Bij vrouwen is de samengestelde indicator eveneens gevoeliger met een ratio van 1,24 (21% versus 17,0). Tot slot blijkt ook de groep respondenten van niet-Belgische herkomst vaker geïdentificeerd door de samengestelde indicator van beperking, met een ratio van 1,38 (24% versus 17%).

De enkelvoudige indicator (zelfgerapporteerde hinder) bevat daarentegen meer respondenten in de middelste leeftijdsgroepen en alleenstaanden. Zo ligt de prevalentie in de groep van 50 tot 64 jaar volgens de enkelvoudige indicator hoger (17%) dan volgens de samengestelde indicator (13%). Bij alleenstaanden gaat het om 30% die aangeeft beperkt te zijn volgens de enkelvoudige indicator tegenover 23% volgens de samengestelde indicator.

Het feit dat de samengestelde indicator gevoeliger blijkt voor het identificeren van beperkingen bij jongere respondenten (<35 jaar) en vrouwen hangt samen met de bevindingen over mentaal welzijn (paragraaf 3.3). Jongeren en vrouwen rapporteren significant vaker een frequente en sterke ervaring van negatieve gevoelens (angst/bezorgdheid en neerslachtigheid), waardoor ze vaker in de groep mensen met een beperking vallen volgens de samengestelde indicator. In de volgende paragraaf komen de verschillen tussen functionele en emotionele moeilijkheden meer in detail aan bod.

4.2 DECONSTRUCTIE VAN DE SAMENGESTELDE INDICATOR VOOR BEPERKING

De samengestelde indicator voor beperking (WG-SS Enhanced) identificeert 17% van de respondenten als personen met een beperking. Om inzicht te krijgen in de aard van deze beperkingen, is de totale groep opgedeeld in 4 categorieën op basis van de functionele en emotionele componenten:

- Enkel functionele moeilijkheden: 11% van de respondenten wordt geïdentificeerd op basis van enkel functionele moeilijkheden. Ze vormen daarmee de grootste groep.
- Enkel emotionele moeilijkheden: 5% van de respondenten valt in de groep op basis van enkel emotionele moeilijkheden.
- Functioneel én emotioneel: slechts een kleine minderheid, 1% van het totaal rapporteert moeilijkheden in beide domeinen.
- Daarnaast is er de groep zonder beperking volgens de samengestelde maat, namelijk 83%.

Uit de kruising van deze cijfers met het al dan niet hebben van een beperking volgens de enkelvoudige maat voor beperking, blijkt dat de helft van deze respondenten (51%) niet geïdentificeerd wordt op basis van de samengestelde maat. Bij de 3 andere groepen (waarbij er dus wel een overlap is tussen beide indicatoren) valt op dat de grootste groep enkel functionele en geen emotionele moeilijkheden rapporteren.

Figuur 22. Opdeling samengestelde indicator voor handicap/beperking naargelang enkelvoudige indicator

Vlaamse Gemeenschap, december 2024

			Samengestelde indicator			
			Niet functioneel, niet emotioneel	Functioneel, niet emotioneel	Niet functioneel, wel emotioneel	Functioneel en emotioneel
Enkelvoudige indicator	Nee	n	1.339	101	64	8
		%	89%	7%	4%	1%
	Ja	n	145	100	23	18
		%	51%	35%	8%	6%
Totaal		n	1.484	201	87	26
		%	83%	11%	5%	1%

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

4.3 ALTERNATIEVE BEREKENING VAN DE SAMENGESTELDE INDICATOR VOOR BEPERKING

De standaard definitie van de WG-SS (Washington Group Short Set) wordt soms als te restrictief beschouwd, omdat deze zich primair richt op personen die minstens grote moeite ervaren met 1 of meerdere functionele activiteiten, of die frequente en sterke negatieve gevoelens rapporteren. Als antwoord op deze kritiek werd daarom een alternatieve benadering gepresenteerd die de gradatie van beperking beter in kaart brengt via een driedeling.

Deze driedeling combineert de ernst van zowel de functionele als de emotionele moeilijkheden, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen:

- Geen beperking
- Hooguit matige beperking (enige moeite met minstens 1 functioneel domein en/of hooguit matige emotionele moeilijkheden)
- Ernstige beperking (grote moeite of helemaal niet in staat met minstens 1 functioneel domein en/of ernstige emotionele moeilijkheden)

Figuur 23. Onderverdeling samengestelde indicator voor handicap/ beperking naar ernst van de functionele en of emotionele beperking

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

	%	Ondergrens onzekerheid	Bovengrens onzekerheid
Geen enkele beperking	36,7	34,3	39,1
Hooguit matige functionele of emotionele beperking	45,9	43,4	48,5
Ernstige functionele of emotionele beperking	17,4	15,5	19,6

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Deze alternatieve berekening toont aan dat slechts 37% van de respondenten geen enkele beperking ervaart op functioneel of emotioneel vlak. 46% van de bevolking ervaart een matige vorm van beperking, terwijl 17% in de categorie van ernstige beperking valt.

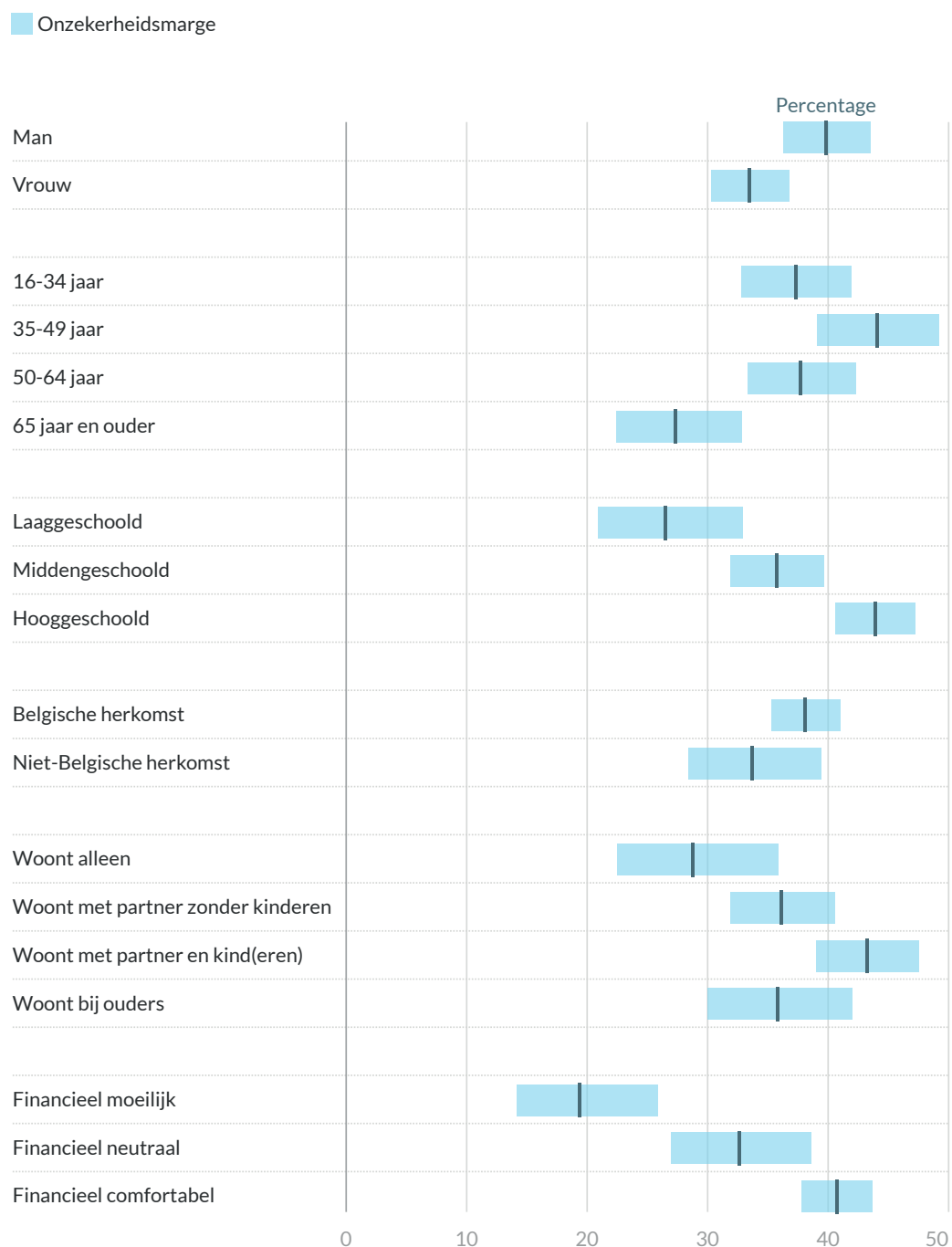
Deze indeling bevestigt dat, wanneer de ernst van de problemen nauwkeuriger wordt meegewogen, een aanzienlijk deel van de bevolking (bijna 2 op de 3) een zekere mate van functionele of emotionele moeilijkheden ervaart.

Het beeld van de mate waarin men een beperking ervaart wordt verder verfijnd door niet alleen te kijken naar diegenen die een ernstige beperking hebben (cf. figuur 19), maar ook naar zij die geen enkele beperking (figuur 24) of een matige beperking (figuur 25) ervaren.

Er zijn minder vrouwen dan mannen zonder enige beperking (33% tegenover 40% bij de mannen). Meer vrouwen hebben een ernstige functionele of emotionele beperking (21% tegenover 14%). Eerder bleek dat zowel bij de -35-jarigen als de 65-plussers er meer mensen zijn met een ernstige beperking (telkens 22%). Daarnaast blijkt dat iets meer dan de helft van de 50-65-jarigen en de 65-plussers een matige functionele of emotionele beperking te hebben. Bij de laaggeschoolden zijn er niet alleen veel mensen

met een ernstige beperking (26%), daarnaast heeft 48% ook een matige beperking. Bij mensen met een niet-Belgische herkomst, hebben 24% een ernstige beperking. Zowel bij diegenen die nog alleen wonen of (nog) bij de ouders wonen rapporteren veel mensen een beperking (telkens 23% tegenover 17% gemiddeld). Het aandeel met een ernstige beperking neemt toe naarmate men meer moeilijkheden ervaart om rond te komen met het maandelijks gezinsinkomen (van 14% bij diegenen die financieel comfortabel leven tot 34% bij zij met financiële moeilijkheden).

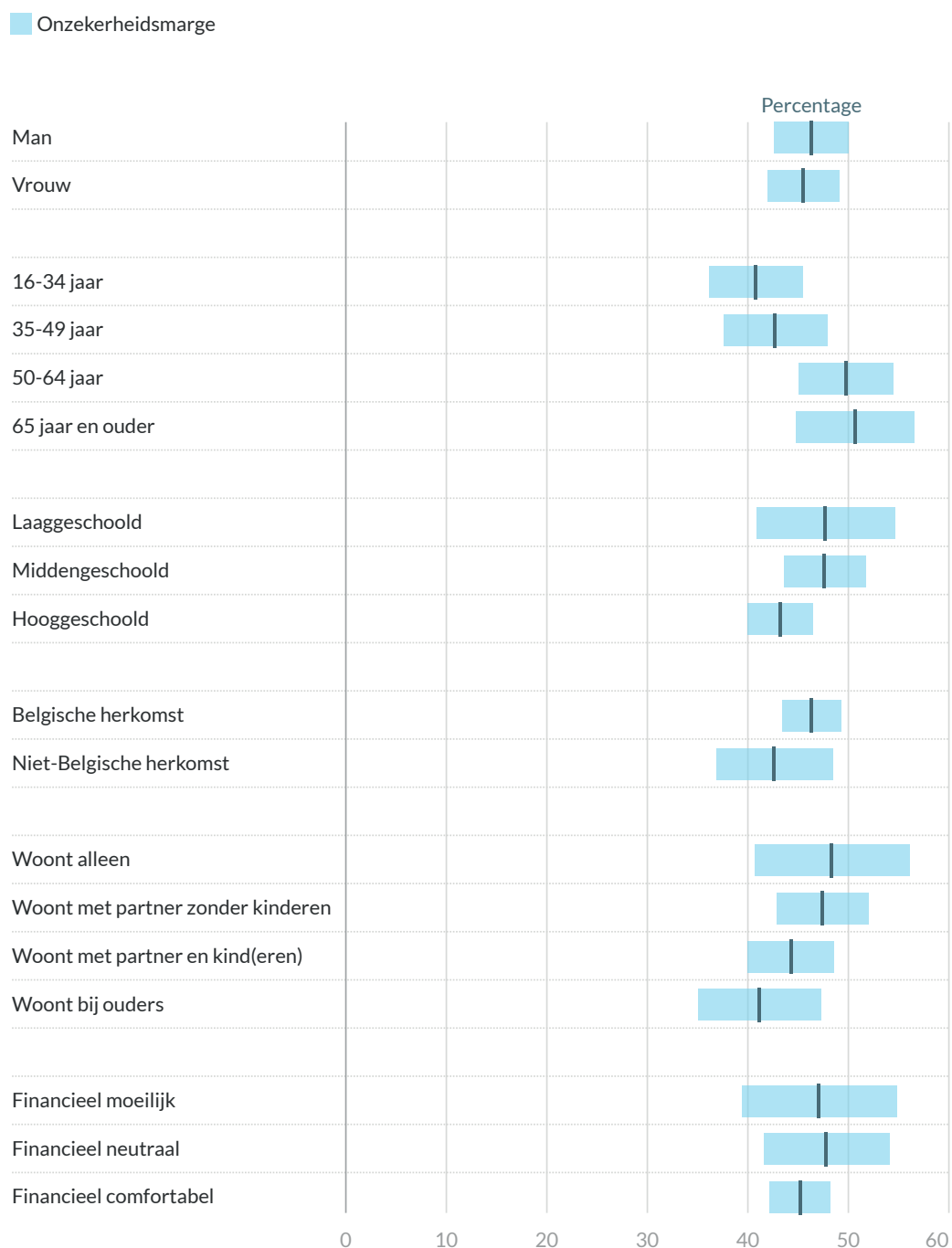
Figuur 24. Personen die geen enkele beperking ervaren naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Figuur 25. Personen met hooguit een matige functionele of emotionele beperking
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

5.

MANTELZORG

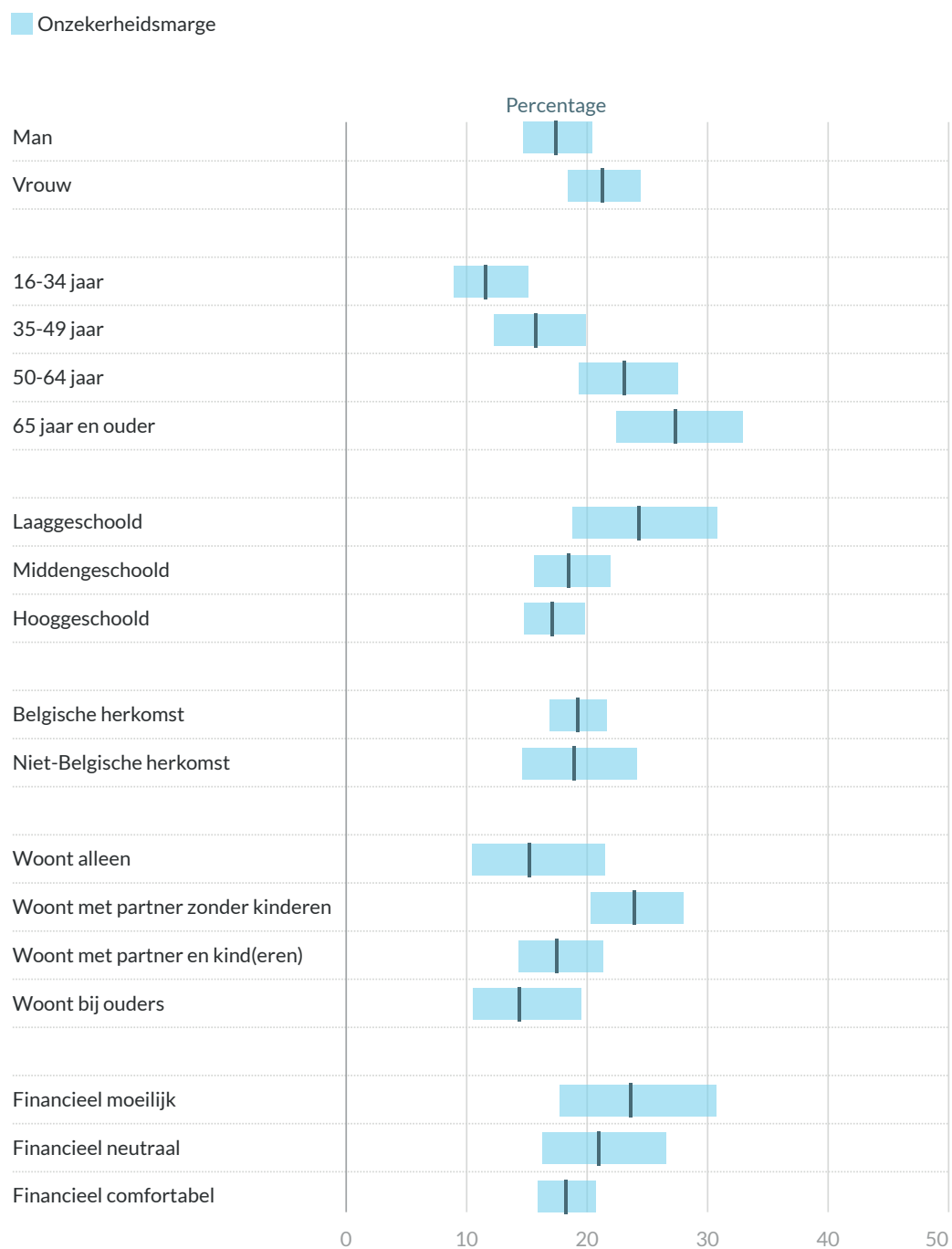
Ook mantelzorg werd bevraagd in TSS. Respondenten werd gevraagd: "Biedt u zorg en ondersteuning aan een persoon met een handicap of beperking uit uw netwerk (familie, vrienden, buren)?".

19% van de respondenten geeft in het najaar 2024 aan dat ze mantelzorg verlenen aan mensen met een handicap. Dit cijfer ligt lager dan bevindingen uit andere Vlaamse onderzoeken. Een directe vergelijking is echter moeilijk, aangezien die studies vaak een bredere definitie van informele hulp en zorgbehoeften hanteren. Ter illustratie: de Gezinsenquête uit 2021 rapporteerde dat 35% van de 45 tot en met 64-jarigen mantelzorger of zorgvrijwilliger was. De SV-bevraging uit 2024 toonde aan dat 40% van de Vlaamse bevolking van 18 jaar en ouder minstens maandelijks informele zorg verleende. Beide laatstgenoemde onderzoeken richtten zich op een bredere groep zorgontvangers, inclusief zieken, mensen met een handicap én ouderen, terwijl onze vraag specifiek was gericht op personen met een handicap of beperking.

Uit de analyse van achtergrondkenmerken blijkt dat het bieden van mantelzorg stijgt met de leeftijd. Terwijl 12% van de respondenten jonger dan 35 jaar mantelzorg verleent, neemt dit percentage aanzienlijk toe tot 27% bij respondenten van 65 jaar en ouder.

Figuur 26. Mantelzorg naar achtergrondkenmerken

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

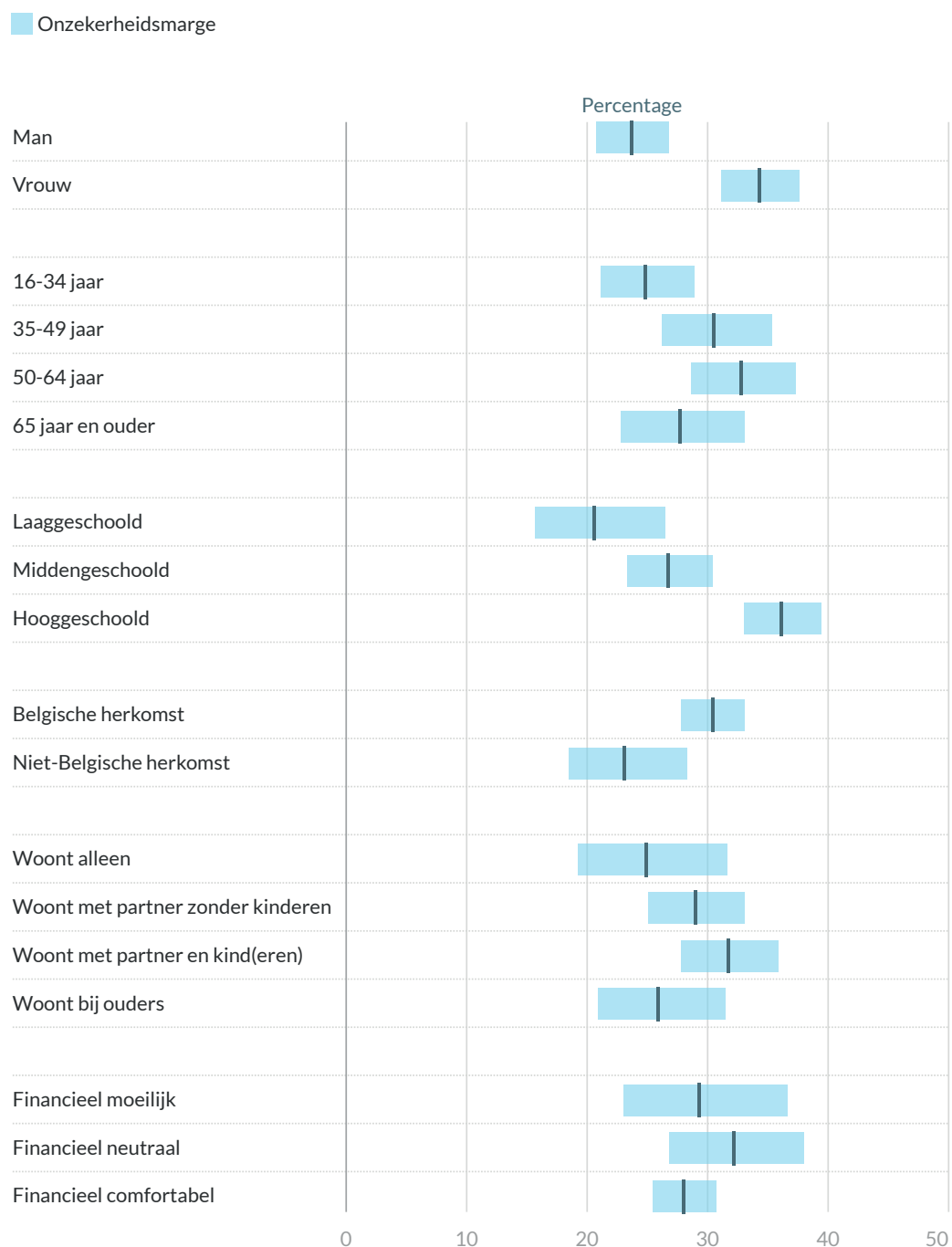
6.

KENNIS VAN HET VAPH

Ook de kennis van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) werd bevestigd. In het najaar 2024 geeft 29% van de respondenten aan het VAPH te kennen.

Vrouwen blijken vaker dan mannen het VAPH te kennen, en de bekendheid met het VAPH stijgt ook met het opleidingsniveau van de respondenten. Bij respondenten met een Belgische herkomst is de kennis van het VAPH hoger dan bij respondenten met een niet-Belgische herkomst.

Figuur 27. Kennis van het VAPH naar achtergrondkenmerken
 Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Bij minder dan 100 respondenten worden de waarden niet weergegeven wegens onvoldoende betrouwbaar.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

Zoals te verwachten, is de kennis van het VAPH hoger binnen de groep respondenten die zelf een handicap ervaart. De verschillen zijn iets groter voor samengestelde indicator: binnen de groep die functionele/emotionele moeilijkheden ervaart, kent 36% het VAPH terwijl binnen de groep zonder moeilijkheden 27% het VAPH kent. Bij de eigen ervaring met een handicap, is het verschil kleiner: 34% kent het VAPH wanneer men een handicap ervaart, en 28% wanneer men geen handicap ervaart. Het meest opmerkelijke verschil is te zien bij mantelzorgers: maar liefst 52% van hen is bekend met het VAPH, terwijl dit bij niet-mantelzorgers slechts 23% is.

Figuur 28. Kennis van VAPH naar enkelvoudige en samengestelde indicator voor beperking/handicap en mantelzorg

Vlaamse Gemeenschap, december 2024, in %

		Kennis VAPH	
		Nee/Geen antwoord	Ja
Totaal		71%	29%
Enkelvoudige indicator	Nee	72%	28%
	Ja	66%	34%
Samengestelde indicator	Nee	73%	27%
	Ja	64%	36%
Mantelzorg	Nee	77%	23%
	Ja	48%	52%

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge.

Bron: The Social Study, bewerking VSA

CONCLUSIE

Dit rapport brengt de omvang en kenmerken van beperking en handicap in Vlaanderen in kaart. De resultaten zijn gebaseerd op data van 1.798 Vlamingen vanaf 16 jaar die deelnemen aan het wetenschappelijk panel The Social Study (TSS). Om een representatief en vergelijkbaar beeld te schetsen, werden 2 meetinstrumenten gebruikt: enerzijds de meer traditionele, enkelvoudige indicator voor beperking (gebaseerd op zelfgerapporteerde hinder), en anderzijds een brede, samengestelde indicator.

Ongeveer 16% van de bevolking geeft aan hinder te ervaren door een handicap of beperking. Het merendeel van deze hinder wordt als enige mate van hinder beschouwd (13%), terwijl slechts 3% ernstige hinder rapporteert. De meerderheid van deze groep is niet officieel erkend als persoon met een handicap. Slechts 1 op de 4 heeft een erkenning van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), en 1 op de 3 heeft een federale erkenning (FOD Sociale Zekerheid).

De samengestelde maat voor beperking, die functionele moeilijkheden en negatieve gevoelens combineert, classificeert 17% van de bevolking als een persoon met een beperking. De totale groep die volgens minstens 1 indicator een beperking ervaart, ligt daarmee in de lijn van internationale studies.

De ervaren hinder door handicap en het voorkomen van functionele moeilijkheden is niet gelijkmatig verdeeld. Er is een duidelijke sociaal-economische gradiënt. Over de hele lijn geldt: hoe lager het opleidingsniveau en het subjectief inkomen, hoe vaker en in grotere mate men hinder ervaart door een beperking.

In de functionele domeinen rapporteren respondenten het vaakst moeilijkheden met herinneren en concentreren, gevolgd door problemen met zien. Opvallend is de hoge prevalentie van negatieve gevoelens: bijna de helft (42%) van de respondenten voelt zich wekelijks of vaker bezorgd, nerveus of angstig. 16% ervaart wekelijks of vaker neerslachtigheid. In tegenstelling tot functionele moeilijkheden – die toenemen met de leeftijd – geldt voor deze emotionele moeilijkheden het omgekeerde: hoe jonger, hoe vaker men negatieve gevoelens ervaart.

Wanneer de 2 indicatoren (enkelvoudige maat op basis van zelfgerapporteerde hinder versus de samengestelde maat) worden vergeleken, overlappen ze slechts gedeeltelijk. De helft van de personen die zelf aangeven hinder te ervaren, valt niet in de categorie van beperking volgens de samengestelde maat. Dit betreft voornamelijk oudere personen die hinder in mindere mate ervaren. De samengestelde WG-SS-maat omvat daarentegen vaker jongere mensen, die mede door het frequent en sterk ervaren van negatieve gevoelens in de groep van personen met een beperking worden gerekend.

Dit rapport levert dus belangrijke data over de omvang en kenmerken van de brede groep van personen met een beperking in Vlaanderen. De centrale conclusie is dat de prevalentie van beperking en de bijbehorende kwetsbaarheid in de samenleving breder, ongelijk verdeeld en complexer zijn dan de administratieve cijfers suggereren. De resultaten leggen daarmee een fundamentele uitdaging bloot voor het inclusiebeleid.

Het is essentieel te benadrukken dat het in kaart brengen van deze brede groep niet impliceert dat al deze individuen het formele label 'persoon met een handicap' zouden moeten ontvangen. Het doel is veeleer beleidsmatig en preventief. De omvangrijke groep met (ook matige) beperkingen signaleert de noodzaak tot het implementeren van universeel ontwerp en laagdrempelige voorzieningen. Veel mensen in deze groep ervaren moeilijkheden die hun dagelijks functioneren belemmeren in een niet-inclusieve omgeving, maar die niet ernstig genoeg zijn voor gespecialiseerde, handicapspecifieke ondersteuning. Door deze brede groep in kaart te brengen, wordt het beleid gestimuleerd om algemene publieke diensten en basisvoorzieningen (zoals openbaar vervoer, onderwijs en werkomgevingen) proactief inclusiever en toegankelijker te maken. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de opzet van The Social Study zelf niet volledig congruent is met dit principe van inclusief en universeel design. De rekrutering van het panel is immers gebaseerd op een steekproefkader dat personen uit een collectief huishouden, zoals een residentiële voorziening voor personen met een handicap, per definitie uitsluit.

Daarnaast fungeert de focus op deze brede groep van personen met een beperking als een vroege waarschuwingsindicator. Het vroegtijdig monitoren van (ook matige) moeilijkheden, met name in het psychosociale domein, is cruciaal in termen van preventief beleid om de progressie naar een ernstigere beperking tijdig op te merken en te kunnen voorkomen.

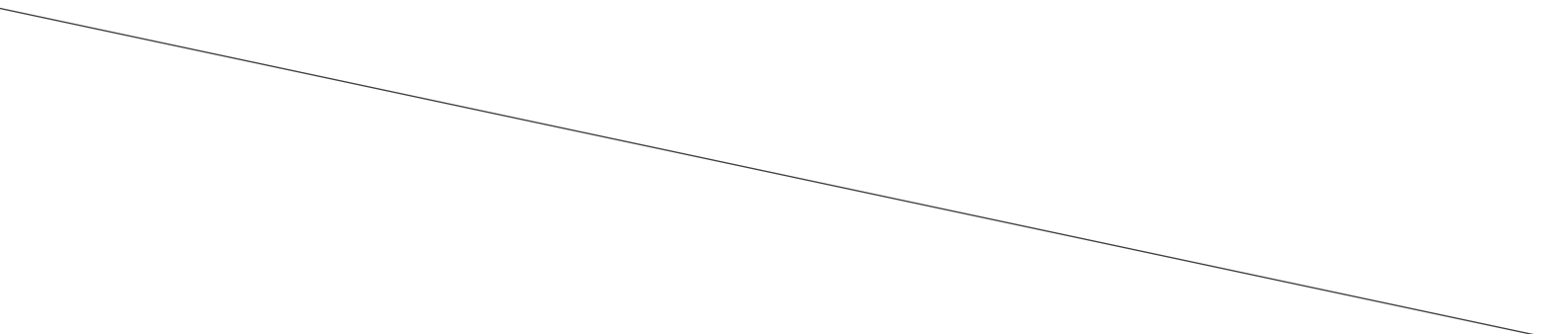
Maar de data uit het rapport onthullen ook een sterke sociaal-economische gradiënt in de ervaren moeilijkheden. Personen met een lager opleidingsniveau en een lager subjectief inkomen ervaren veel vaker en in grotere mate functionele beperkingen en negatieve gevoelens, wat wijst op een sterke link tussen armoede, gezondheid en sociale uitsluiting die structureel in het beleid moet worden aangepakt.

Dit onderzoek valideert tot slot ook de methode van de Washington Group on Disability Statistics (WG-SS Enhanced) voor het meten van beperking in Vlaanderen. De gecombineerde focus op functionele én emotionele moeilijkheden is een meerwaarde. De bevindingen suggereren dat deze indicator effectiever is in het identificeren van jongere respondenten en vrouwen die, vaak op basis van psychosociale kwetsbaarheden, anders onder de radar van meer traditionele metingen zou blijven.

LITERATUURLIJST

Van Pottelberge, A., Vandeleene, A., Thielemans, G., Wuyts, C., & Grieten, R. (2025). Building the social study : methodological foundations of a probability-based panel in Belgium. <https://thesocialstudy.be/wp-content/uploads/2025/06/Building-The-Social-Study-June-2025.pdf>

Vansteenkiste, S., Botterman, S., Geraert, F., & Penders, I. (2024). Trendrapport 2024: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt. Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. ISBN nummer: 9789040304743

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen
Bezoekadres: Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Werken mee aan dit nummer

Bert Morrens & Dries Verlet

Concept & grafische vormgeving

Statistiek Vlaanderen:
Guy De Smet & Nancy Jadoul

Depotnummer

D/2025/3241/482

